

#/7
1044

ÁBRÁNYI EMIL

SZABADSÁG-HAZA

KÖLTEMÉNYEK

92

8 - OCT. 2019

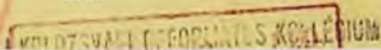
L 175 LUN. 1873

109.

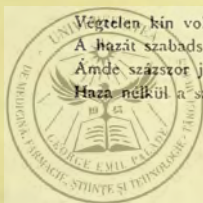
BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1888

Végtelen kín volna látnom
A hazát szabadság nélkül ;
Ámde százszor jobban fájni:
Haza nélkül a szabadság !

A ZÁSZLÓ.

(1876.)

ROMOR terem sötét zugában
Agg, régi zászló áll magában,
Búsan merengve, roskadozva,
Mint hogyha múltján álmadozva
Meghajlanék az emlékek sulyától!
Tépett szalagja, mint halotti fátyol
Hosszan lecsüng és néha összerendül
Bár a teremben fuvalom se lendül,
Mint hogyha hozzá fölsohajtanának
Láthatlan ajkkal elhunyt hősi árnyak.

Száz sebtől tátong vészrongált nyele,
Vivó szabadság fenséges jele;
Porlepte selymén ezrek szive-vére:
Nemzeti gyász, vértanuság regéje . . .
Nagy elv, nagy eszmék szent emléke ül
Foszlányain . . . ah! észrevétlenül!
És dúlt palástján száradt könny remeg föl,
Kicsorranók a haldokló szemekből,
Köny, mit a forró hazaszeretet
Búcsúzva sirt . . . bujdosva rá vetett.

Magában áll . . . senkit sem érdekel,
 Áldó tekintet nem kutatja fel.
 Hideg közönnyel künn zszibong a raj,
 Hozzá be nem tér egy vándor sohaj.
 Ha van, ki olykor a terembe lép,
 Lekapja róla tüztelen szemét . . .
 Csak a hűnyó nap búcsuzó sugára
 Csókol biborfényt elhagyott fokára,
 Ilyenkor mintha talpig vérben állna
 S vad küzdelemben fönn lebegne még!

De ha kong a szellem-óra:
 Búvarázsos hangra, szóra
 Suttogó nesz kél a csendben,
 Csattog-pattog a térben,
 Lassu zsongás, mély zszibongás
 Földalatti cscengés-bongás
 Zaja árad szerteszéjjel
 Viharos, bús, rémes éjjel . . .
 Mintha fegyver megzörögne,
 Pajzs dobogna, vért csörögne . . .!
 Síri árnyak kelnek, szállnak,
 Összegyülnek, körbe állnak,
 S a szabadság lobogóját
 Bús gyönyörrel átkarolják . . .!
 Szólnak hozzá hangos kedvvel,
 Síron túli szeretettel,
 Daliái diadalnak,
 Kik alatta, értte haltak!

Ráborulnak, fölragadják,
Kézről-kézre veszik, adják,
Elsorolják hangos szóval,
Hol küzdtek a lobogóval,
Rámerengnek, sírva nézik,
Míg az éjfélenyészik
S gyenge fénynyel gyúl a hajnal;
Elbúcsúznak mély sóhajjal,
Azután meg visszalengnek,
S körülötte szállnak, rengnek . . .
Hah! nem tud betelni véle
A *halottak* szenvedélye . . .!

ÁGYÚGOLYÓK AZ ARZENÁL UDVARÁN.

(1876.)

AGYAR-KÉMENYBŐL gomolyogva száll
"ű nehéz füst s odafönn megáll,
Oly feketén, mintha pokolból jönne,
Átok, halál és iszonyat van benne.

Benn zakatol, zúg valamennyi gép,
Morajja: mint bösz zúrzavart beszéd,
Mintha e gépek egymást dühre szítnák,
S az örült embert vad haraggal szidnák.

Sujt, döng a pöröly . . . réz, aczél hasad,
Habarják, gyúrnák, öntik a vasat,
Mint láváját a tűzhegy, szakadatlan
Lövell, ontja híg érczét a katlan.

Fel! fel! zubogjon, bömbölgjön a gőz,
Fel! fel! a munka szörnyen sietős!
Parancs parancsra, sürgető a szó,
S halmozva ott áll . . . százezer golyó.

Mint alvó kígyók, újszülött vadak,
Sötéten, némán, tétlen nyugszanak,
Mint százezer tikkadt, mogorva sátán
Közönyösen torlódnak egymás hátán.

Mind oly szelíd, mint az a kis gyerek,
Ki játszadozva rajtuk ógyeleg,
Enyelgő csókját zord arcuknak adja,
S kezével őket végig simogatja . . .

Rajtuk pihen, nézd, a hunyó sugár,
Fölöttük dong a bujdosó bogár, 11. 5
S nincs annyi mérgük, hogy tovább leheljék
A föld legapróbb, legsilányabb pelyhét.

Oh, tettetők ti! Majd ha kél a nap,
Hol százak, ezrek sorba állanak,
Ha majd az ember ember ellen lázad,
S hurráh! kezdődik a véres vadászat . . .

Ha majd rohannak mint a fúriák
A csatasíkok vér-paráin át,
Minden golyó sújt, ugrál, pattog, tombol,
Hegyet rak, szörnyút, csonka test-halomból.

Ugatva, bögve marczangolja szét
A fetrengők imádkozó kezét, —
Vad kedvteléssel rácsap a halottra,
Izekre tépi . . . ronggyá darabolja . . .

A hol levág, a merre elsüvölt,
Reszket, dobog a bíbor-színű föld,
Dörgés, szitok, jaj örült keveréke
Tolong, kereng a lőpor-ködös égre . . .

Ha minden ón, mint százezer halál,
Tép, szakgat, öl, mar, sujt a kit talál,
S hevernek szerte roppant temetőket
Betöltő hullák — — akkor nézd meg őket.

VÁNDOR MADÁR.

(1877.)

A GALYA reng . . . s a méla tengerész
Fáradt szemével a magasba néz;
Borongó, síró alkony-ég alatt
Lát fönn repülni vándor-madarat . . .

«Hová, hová, bolyongó kis madár?
Utánad éj . . . előtted nincs határ, —
Süvölt a szél . . . kel a vihar legott,
Szállj árboczmra, — jer! pihenj meg ott!»

«Jó tengerész! én nem pihenhetek;
Vágy ragad engem és szívem beteg!
Sietnem kell az óceánon át,
Hogy megláthassak egy távol hazát!»

. . . . Csillag kigyúl, — mint égi biztatás
Reszket felé . . . nincs vezetője más!
A mindenségben minden elpihent,
Csak a madár száll a magasba fent.

És újra virrad . . . újra alkonyul . . .
 Szigetre ér, hol üdvbe, kéjbe fül
 A földi lét s a gazdag illatár
 Csábitva int: «Állj meg, szegény madár!»

«Maradj velünk . . . itt éden a világ!
 Balzsam a lég s nem hervad a virág!
 Feledd hazádat, — úgy is mostoha!»
 — ««Hazát feledni? . . . Nem lehet soha!»»

És száll tovább . . . dús városokba tér,
 Hol gondtalan pompázik a ledér,
 Arany kalitban száz madár cseveg,
 S a csüggedt vándort így marasztja meg:

«Bohó madár! nem kínoz a bilincs, —
 Jutalma jólét és fájdalma nincs . . .!
 Sivár honod mily boldogságot ad?
 Hisz koldus és zord!» — ««Koldus és szabad!»»

«Fészked leverte . . . kővel megdobált,
 Dalod gúnyolta s gyötrelmedre vált,
 Mi vonz hát hozzá, valld meg igazán?»
 — ««Önző rabok ti! az az én hazám!»»

Tovább, tovább! . . . vergődve, fázva bár,
 Röpül tovább a bujdosó madár,
 A hideg ürbe tétován tekint,
 Meg-meg alél s tovább röpül megint . . .!

. . . És végre látja . . . ! ott a völgy, halom!
Honából reng a késő fuvalom . . . !
Remegve, égve, mámorral tele
Omlik az édes honi földre le . . . !

Szét néz utólszor . . . észrevétlenül,
Elhagyva, árván egy sirdombra ül . . .
Ajkán, rebegve, végső dal fogan,
Lecjti szárnyát . . . s meghal, boldogan . . . !

LÁNCZ-CSÖRGÉS.

(1877.)

RENG a kastély fala, tornya,
Megrengeti a tívornya,
Van kelete lánynak, bornak . . .
Nagy a kedve a bitornak!

Szive sötét, láng a képe,
Serleget kap a kezébe,
S mikor éjfél ver az óra,
Nagyot iszik a bakóra.

Borral, göggel tele s teli,
Udvaronczit üti-veri,
Azután bős szeme zárul: —
Lehanyatlik trónusárul.

Visszafojtva lélegzetét
Áll a rémült, sáppadt cseléd;
Zene szűnik . . . hang se rezzen;
Ott elalszik szörnyű csendben.

Egyszerre . . . hej! Mi csörög ott?
 Mi sír, mi búg, mi zörög ott?
 Megcsörren a néma csarnok,
 S fölriad a kábult zsarnok.

Dühös ajkán szitok fakad:
 «Ide hozzák a rabokat?
 Halál arra, a ki tette!»
 Roppant csönd van körülötte.

Lánczos rabot nem lát senkit.
 «Hát ki az? hát ki feszeng itt?
 Ki az, a ki felzörgetett?
 A fülemben ki csörgetett?»

Odaállnak rendbe, sörbe,
 Mozdulatlan nagy csoportba,
 Tapogatja mindegyiket . . .
 — «Nem halljátok? . . . A sok siket!»

«Bizonyosan oda kint jár
 A gaz kölyök! Nosza mindjár',
 Ki, utána! . . .» — Messze tájon
 Csak a szél nyög, sírva, fájón.

«Nincsen ott . . .? Hah! akkor ott van
 A falak közt, nagy titokban!
 Onnan hallom sírni, ríni!
 Szét kell hányni, szétfeszíteni!»

Szakadoz, dől, reped, omlik,
 Czifra márvány pattog, bomlik.
 — ««Uram, itt nincs! Hallod-e még?»» —
 Csak forgatja véres szemét.

«Vezessetek a szobámba!»
 Befekszik a bíbor ágyba,
 Takarózik görcsös kézzel,
 De a láncz sír, halk nyögéssel

Fenn a légben, mintha neszsze
 Búgna távol, zúgna messze . . .
 Tele búval, tele jajjal
 Tele hangos, mély sohajjal.

Millió láncz apró szeme
 Mintha együtt kesergene,
 Összesírna, összepengne,
 Láthatatlan' bongna, csengne.

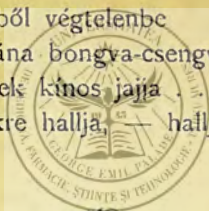
Néz a légbe, örült szemmel,
 Azután vad gyötrelemmel
 Számon kéri az istentül . . .!
 De a láncz sír, egyre csendül.

— «Soha . . .! Soha . . .! El nem hallgat . . .! —»
 Iszonyúan megy a falnak,
 Belevágja torzult fejét,
 Sztétlocscsantja agyvelejét.

Száll az űrben rémes árnya,
 De a csörgés megy utána,
 Pokolig le, fel az égig,
 Az kíséri végig, végig . . . !

Fel az égig, onnan vissza,
 Mindenünnen kitaszítva
 Iramodik keseredve
 Végtelenből végtelenbe.

Végtelenből végtelenbe
 Megy utána bongva-csengve
 A bilincsek kínos jajja . . .
 Mindörökre hallja, hallja . . . !

HŐSÖK HARCZTERÉN.

(1877.)

NE VERD fel őket . . . ! ott alusznak némán
A hazavédő holtak ;
Végsőt ölelve, mint a hű testvérek,
Egymás fölé borultak.

És mintha mind felömlött volna égre
A vér, mely itt alá foly : —
Mint vérbe mártott óriási zászló,
Ugy leng az alkony távol.

Az uttól félre, kínban roskadozva,
A porban, kik hevernek ?
Öreg vak ember, sáppadt, beteg asszony,
S egy rongyos, vézna gyermek.

A harcmezőt a gyermek és az asszony
Kétségbeesve nézik,
És mind a hárman zokogó panaszszal
Isten nevét idézik . . .

S a roppant csöndben, félig összebujva,
Rémes keservről szólnak,

És könnyeik, mint három patak árja,
Jajongva összefolynak . . .

. . . Dobog a föld; a hódító közelget
Vad, ittas szenvedélylyel;
Hallja a sírást és megáll; haraggal
Néz a homályban széjjel.

«Miféle sírás? Hollá?» . . . Semmi válasz,
Tovább zokognak lassan;
«Mért sirtok, kérdelek? Rajta! Nincs időm, hogy
E vinnyogást hallgassam!»

. . . Fölállt a gyermek; oda lépett hozzá,
Egész valója égett.
««Mert nincs erőm kardot ragadni, hóhér,
S szétmarczangolni téged!»»

Fölállt a nő; rémítő szeme lángja
Átlobbant a homályon:
««Mert nem tudok több ifjat szülni, ördög,
Ki értem boszut álljon!»»

S felállt a vak; vezette a fiúcska
A hódítóig, kézen:
««Mert nem láthatlak színről színre, hitvány,
Rád köpni megvetésem!»»

V Á G Y.

(1878.)

SZERETNÉK menni: magányos partra,
Hol óceánok dagálya reng,
Kesergő csüllő, kanyargó szárnynyal
Búját virasztva, hosszan kereng . . .

Megülni sziklán, hová pihenni
Kóbor madárkák leszállanak ;
Nekem panaszszát mind eldalolná,
S tovább, nagy útra, ugy menne csak . . . !

Kisérti szemmel rengő vitorlát
A ringató ár kék peremén,
Csapongva hogy száll s hogy tűnik újra,
Mint a beteggel játszó remény.

Merengni felhőn, a mint barangol,
Nem tudni merről, honnan, hova ?
Megy, mint az égnek bús számüzöttje
Lassan, setéten, el — el, tova . . . !

Nem tudni semmit hűlő szivekről,
 Nem tudni rólad, küzdő hazám,
 És nem pirúlni komor haraggal,
 E léha kortól *mért* származám?!

Csillagba nézni, míg tiszta fénye
 Örök világa mámorba ejt,
 És földi szennyet, létem salakját
 Sejtő gyönyörrel lelkem felejt . . . ;

Oh! bár mehetnék magányos partra,
 Hallgatni zúgó hullámokat . . .
 Aludni mélyen tengermorajnál,
 S álmodni hosszan . . . sokat . . . sokat . . . !

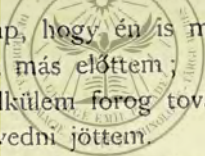
Riadni aztán vad csattanásra,
 Ha villám lángol, dörgés felel,
 Besírni multam titkolt keservét
 Bősz fergetegbe s ott veszni el!

VÉGSŐ OHAJ.

(1878.)

ELJÖ a nap, hogy én is meghalok
Mint annyi más előttem;
S majd nélkülem forog tovább e gömb,
Hová szenvedni jöttem.
Beválok én is, bár lángoltam egykor,
Hideg, halott tetemnek,
S ki életemben annyiszor temettem,
Majd engem is temetnek.

Ha meghalok: — legyen derült az ég . . . !
Virág illatját hordja
Tavasz szellője s csattogjon danát
Madárkák víg csoportja . . .
A nyomorult is áldja a világot,
S találja oly remeknek
Hogy elfeledje minden szenvedését
Ha majd engem temetnek.

Legyen boldogság, merre ember él,
 Kebel kebelre forrjon,
 Barát barátját, kedves kedvesét
 Ölelje hittel, forrón . . . !
 Legyen hatása nemesült szavaknak
 S jutalma bátor tettnek,
 Ragyogjon, égjen, pezsdüljön az élet,
 Ha majd engem temetnek.

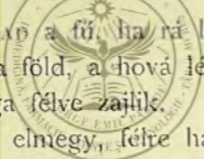
Gyönyör reszkessen a világon át.
 Fakadjon dal az ajkon,
 Ne hallja senki, mikor én magam
 A végsőt elsohajtom
 Ki csak lehell a mindenség e pontján
 Érezze létét szebbnek,
 Siessen élni . . . és forduljon félre
 Ha majd engem temetnek . . . !

EPHIALTES.

(1879.)

ELSZÁRAD a fű, ha rá lép,
Zokog a föld, a hóvá lép.
A fa ága félve zajlik,
S a hol elmegy, félre hajlik,
Mély sírokból tompa jaj száll.

Uton álló bős vadállat
Hogyha látja, tova vágdat,
Fut előle a hyéna,
Lábra áll a roskadt béna,
Hogy kitérjen, elkerüljön . . .

A bélpoklos, a ki mellett
Undorító a lehellet,
Félre lép, ha jönni látja,
Hogy ne érje a fohásza, —
Hogy ne nézzen a szemébe . . .

A ki szunnyadt halkan, szépen,
 Anya-örzött bölcsejében :
 Alvó gyermek összerendül
 Rejtélyes, gyors félelemtül,
 Felriad, sír, hogyha kint jár . .

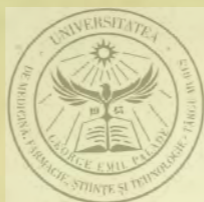
A vihar más tájra nyargal,
 Dörgő, zúgó, vad haraggal
 Tenger habja visszaárad,
 Ér, patak, tó, mind kiszárad,
 Hogyha lábát mosta benne.

Ephialtes ! vár a perzsa !
 Árulónak jó a sorsa !
 Dúskálhatsz a gyönyörökbe,
 Dús, hatalmas mindörökre —
 Hogy van az, hogy így csatangolsz ?

Hogy van az, hogy vészes éjjel
 Bujdosol, bujsz szerte széjjel,
 Égre rázott puszta karral
 Versenyt futsz a zivatarral,
 Sírva, nyögve, panaszolva ? !

Hogy van az, hogy félmezetlen
 Tántorogsz a fergetegben,
 Ugy hiszed, hogy fű, fa vádol,
 S térdre hullva, fűtől-fától
 Szörnyü jajjal kérsz kegyelmet ! . . .

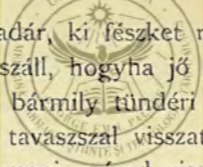
. . . Ember, állat borzad tőle,
A dögvész is fut előle,
Minden út a kínok utja, —
És elhagyni mégse tudja
Az elárult haza földét!

MUNKÁCSY MIHALYNAK.

(1879.)

MINT a madár, ki fészket rakva nálunk,
Más ég alá száll, hogyha jó a tél,
De bárhová, bármily tündéri tájra
Röpüljön is, tavasszal visszatér :
Te bárhová menj, szíved visszafordul
S felénk dobog minden határon át ;
Mert végzeted mindenre megtanított,
Csak egyre nem : feledni a hazát !

Hír és dicsőség sas szárnyán röpülsz te,
S a nagy világ gyönyört, babért kínál,
Hiven mosolyg rád hűtelen szerencsénk,
Elméd hevül Páris csodáinál ;
De bár a föld legelső népe csábit
Hogy légy fia s hizelgve ontja rád
Dús kincseit, — te mélyen érzed úgy-e,
Hogy nem lehet szeretni *több* hazát !

Mint a hajós, ki hullámokra szállva
 Világba kél a háborgó vizen,
 Bármerre jár a roppant oceánon,
 Lelkébe zárva egy otthont viszen,
 S úgy őrzi azt, mint oltárát a templom,
 Mely a fohászra szent viszhangot ad:
 Nagy nemzetek közt vándorútnak járva
 Szivedbe zárva hordtad a hazát!

Ha fényes körben, csengő vigalom közt
 El-el sötétül méla homlokod,
 S borongó bánat elborítja képed
 Mint vándor felhő a magas fokot:
 Kíváncsian néz bámulóid serge
 S nem érti lelked néma panaszát;
 Nem értik ők, hogy pompa s ragyogás közt
 Te csöndesen sóvárgod a — hazát!

Ki adja vissza napsütött mezőid,
 A vad rónát s száguldó ménesét,
 A bús pásztort, a játszó délibábot
 S a zizegő sás elhangzó neszt!
 Kézed megáll, karod tétlen lelankad
 Szemed merőn néz és semmit se lát
 Pompából, fényből . . . Hagyjátok magára
 Ne szóljatok . . . Hadd *nézz*e a hazát!

Anyád szegény, de nincsen nála édesb;
 Te átölelted s nem bocsátod el;

Napod, keltében, rámosolygott ; szálltán
Rajt' fog pihenni búcsu fényivel . . .
E nagy szerelmet sugja majd szünetlen
Hamvad fölött a nyíló myrtusz-ág,
S késő kezek, dicsőséged diszéül,
Följegyzik ezt : Szerette a hazát !

KÓBOR LANTOS AZ UDVARONCZ ELŐTT.

(1879.)

„JER udvarunkba . . . Fényes ünnepélyen
Szabunk dalodnak árt,
Hogy illik az, hogy nyomorogva éljen
lly édes szavu bárd?»

— «Míg él a földön egy boldog szegény,
Ki ért kaczajhoz, csókhoz
S remélni tud . . . nem vágyom addig én
Boldogtalan nagyokhoz . . .! —»»

«Nyarunk haldoklik. — Nézz csak szét . . .! A pástot
Hervasztja már az ősz.

Ruhád mily vékony . . .! Kapsz meleg palástot
Ha udvarunka jósz.» —

— «Míg egy szarvas lesz, mely vígan szökel
Lombsíró rengetegben
S búgó szelek sirámin szunnyad el:
Hogy tudtok hívni engem? —»»

«Arany serleg vár! Rózsaaigy! Tiéd a
Legízesebb falat . . . !

Dús herczegeknek, mint kegyelt poéta
Dalolsz ebéd alatt . . . !

— «Míg zöld fűben találhatok nyugalmat,
Patak, forrás üdit,
Míg lesz egy koldus, ki dalomra hallgat,
Oh kérlek, hagyj meg itt . . . ! — »»

«Édenbe jutsz. — Fejed mámorba szédül
Annyi jutalmat kapsz ott. —

Hóarczu hölgyek hófehér kezétül
Nyersz kincset, rózsát, tapsot . . . !

— «Míg lesz egy árva, a ki rejtve sír
Magányos bánatában,
Kinek dalom fájó sebére ír,
E port tapodja lábam . . . ! — »»

«De nincsen semmid. Foltos a ruhád.

Bolyongsz, mint egy kísértet;

Éhezve sorvadsz. — Örült . . . ! Jösz-e hát?

Hirnévre, rangra, — érted?!»

— «Míg lesz kék mennybolt, messze láthatár,
Hús erdők, vad hegyek . . .

Míg lesz a földön egy szabad madár — :

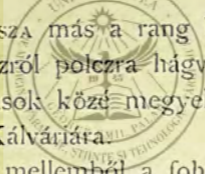
Szolgának nem megyek . . . ! — »»

KÖLTŐ A KÁLVARIÁN.

(1879.)

Hajhászsza más a rang kegyét
Dús polczról polczra hágva,
Én koldusok közé megyek
Komor Kálváriára.
Nyomott mellemből a fohász
Kitör lángolva, hévvel,
És összefolynak könnyeim
A koldusok könnyével.

Gögös szivek közt, mint a szirt
Állok merőn, kevélyen,
De itt megroskad térdem és
A porba hajlok mélyen.
Nem látta könnyűm' a világ,
Tudtam magammal bírni,
De itt szemem kiárad . . . itt
Oly jó, oly édes sírni.

Égből származtál oh! uram!
S aljas föld vesztett el,
Isten fiául fogadott,
És ember feszített fel.
Hát most? A bérencz söpredék
Nem ölt-e most is nyelvet
Hogy kicsufolja gonoszúl
A fölfeszített elvet?!

Csak egy van máskép. A latort
Nem feszítik föl már ma!
Nem! Ő itél s ő sűt vasat
A szentek homlokára.
Birói széken mennydörög
Mint egy fclisten; intő
Ujjára népek hullnak el . . .
Nincs oly hatalmas, mint ő!

És mégis! Oh! csak hadd legyen
Tovább e földi pálya
Hatalmas latrok dísztere,
S megváltók Golgothája.
Nagyság, mely gyomként rothad el,
Fölkent fejekre illik;
De a dicsőség szent virág:
Csak fájdalomban nyílik!

El innen hát, dibdáb csoport,
Menj hízelegni, hitvány!

Hadd társalogjon csöndesen
A mester s a tanítvány.
Éj száll alá . . . homályba vész
Tövis, szeg, dárda, ostor ;
És áll a költő sírva, mint
Egy elkésett apostol.

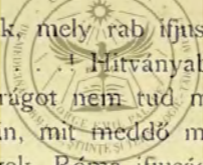

RÓMAI DALNOK A RÓMAI IFJUSÁGHOZ.

— PHILIPPI UTÁN. —

(1879.)

Íj a hazának, mely rab ifjúságot
Szül és nevel . . . Hítványabb, mint a föld,
Mely több virágot nem tud már teremni,
S kóró csupán, mit meddő méhe költ!
Hozzád esengek, Róma ifjúsága,
Nekem becsesb, mint a virradti fény:
Ha még virág vagy, nyiljál szabadon, de
Ne légy bokréta Caezar ünnepén!

Büszkén megállva, oh! mi szép az ember,
Porban heverve, oh! mi gaz, mi rút!
Csókolj kezet fenséges bujdosóknak
De meg ne csókolj felséges sarút . . .!
Nem hagyja el szabad gím rengetegjét
Hogy barmok jármát lomhán öltse fel, —
Légy büszke szarvas, Róma ifjúsága,
Ne ünnepelj, ha Caezar ünnepel . . .!

Van mindenütt rabszolga s még a földön
 Caezárok élnek, lesz rabszolga is, —
 De téged senki görnyedten ne lásson,
 Szabadság karján te vagy a páizs!
 Ne hullj alá! . . . Tányérnyaló elég van
 Apáitok közt, udvaroncza ha kell!
 Te félre állj, oh! Róma ifjusága,
 S ne ünnepelj, ha Caesar ünnepel.

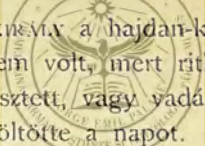
Nem Cassius, nem Brútus ivadéka,
 Ha megteszed: helóták fattya vagy,
 Anyád rabnő volt, kerítő a dajkád,
 Jövendőd: hogy légy aljasságba' nagy!
 Konczéhes zsoldos, rangszomjas szenátor
 Tapsoljanak; te távozz onnan el;
 Te *emlékezzél*, Róma ifjusága,
 S úgy ünnepelj, míg Caesar ünnepel . . . !

Filippi síkján hősök szunnyadoznak
 Kiket szelíden ringat a halál;
 Hantjok fölött a lobor gyanánt csak multjuk
 S bús híveik kövült fájdalma áll;
 Ha van babérod, Róma ifjusága,
 Vidd el nekik! Hadd koszorúzza meg
 Szent hamvukat . . . ! Ha ünnepelni vágytok,
 A *síroknál*, ott ünnepeljete!

KRAMPUSZ-KIRÁLY.

(1879.)

KRAMPUSZ-KIRÁLY a hajdan-korban élt,
Bölcs fejdelem volt, mert ritkán beszélt;
Csatákat vesztett, vagy vadászgatott;
Királyilag töltötte a napot.

Egyszer — barátim, halljatok mesét —
Krampusz király elveszti az eszét;
Országgyűlést hív s dúlt arczczal ki áll:
A nép riong: «Vivát Krampusz király!»

Mond Krampusz: «Szólok mindenki fiának:
Legyen már vége a komédiának!
Vagy csúfság ez, vagy vakság, végtelen,
De úgy bántok mint istennel velem.
Íme, fejemben korona ragyog,
Miért? hisz én is sár-ember vagyok!»
De zúg a nép, mint zúgó tenger-ár:
«Te nem vagy ember, oh Krampusz-király!»»

Mond Krampusz: «Engem Felségnek neveztek,
 S előttem, mint a birkák, porba estek!
 Mit tettem én, hogy felségessé váltam?
 Egész éltemben fogamat piszkáltam
 És ásitottam szörnyen-szörnyeket
 Tanácsban, trónon, trónfüggöny megett . . .!»
 De zúg a nép, mint zúgó tenger-ár:
 ««Te felséges vagy, oh Krampusz király!»»

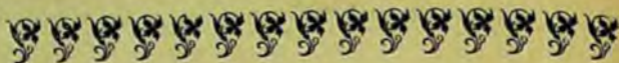
Mond Krampusz: «Látom, hogy éheztek, asztok,
 Mégis nekem milliókat megszavaztok!
 Minek nekem e falca millió?
 Az ország pénze hát csak arra jó:
 Libériákba hogy verjem bele,
 S hizlaljak egy raj koneyesöt vele?»
 De zúg a nép, mint zúgó tenger-ár:
 ««Kapsz milliókat, oh Krampusz király!»»

Mond Krampusz: «Kérlek, dobjatok ki engem!
 Ezt, mint a nép legfőbb kegyét csengem!
 Szamar vagyok és plusquam-szemtelenség
 Hogy szamarat megillessen a fenség!
 Vezessen kormányt, a ki ember szintén,
 És olcsóbb, bölcsőbb és jobblelkű, mint én!»
 De zúg a nép, mint zúgó tenger ár:
 ««Szent vagy s imádunk, oh Krampusz király!»»

Mond Krampusz: «Hát szavamnak semmi haszna?
 Nem hallgattok kérésre, sem panaszra?»

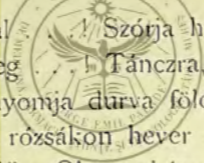
No jó! ha késtek s nem dobtok le innen,
Hát passzióm lesz háborúba vinnem
Százezreket . . .! No jó! dühömben nyúzlak,
Ruglak, leköplek és bitóra húzlak . . .!»
De zúg a nép, mint zúgó tenger-ár:
««Rugj, köpj, akasztass, oh Krampusz-király!»»

SZIBARITÁK DALA.

(1879.)

JÖL a pohárral Szórja habzó gyöngyét
Mély öblü serleg Tánczra, dalra fel . . . !
Paraszt hadd nyomja durva föld göröngyét,
Testünk sirászi rózsákon hever . . . !
Vigalmainkra dőzs Olymp irigy lesz,
Ily dáridót Lukullus sem csapott ;
Szép élet úgy-e ? És ez mindig így lesz,
Szibariták, csak összetartsatok . . . !

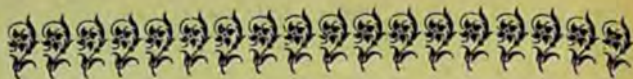
Zajos zenét, hej ! gyomrunk ünnepéhez !
Mi sír kívül ? Ki az, ki ott hörög ?
És még a nép ? Hát kolduljon, ha éhes,
Jól áll a népnek, hogyha könyörög.
Szennyes czondráját innen messze hordja !
Rózsát ide . . . ! Utálom e szagot !
Tovább a táncczal, híveim csoportja . . .
Szibariták ! csak összetartsatok !

Ne kóborolj, jer udvarunkba, lantos!
 Pengesd a kobzon nagyságunk dalát . . .!
 — Inkább kutyádnak énekelsz . . .? Kalandos
 Gőgös bolond, lódulj utadra hát . . .!
 Könnyű feledni gyöngyöző italnál
 Vádat, rossz lelket, bűnt, gyalázatot,
 S uralkodás több a mihaszna dalnál . . .!
 Szibariták, csak összetartsatok . . .!

Jer, léha bölc, művészeként a szónak,
 Ki, hogyha kell, angyallá nyelveled
 Magát a sátánt — mondd ügyünket jónak
 S tisztának minket! — Hallgatsz? El veled!
 Rablók védője, hogy lettél ily kába?
 Tánczoltass medvét vagy vezess vakot,
 Elméd megrokkant — menj! öltözz csuhába!
 Szibariták, csak összetartsatok . . .!

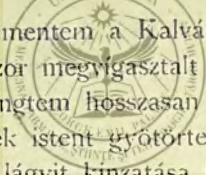
Hiába gúnyol tönkretett hazátok,
 Csak éljünk rajta mint rüh és penész;
 Inség, nyomor, düh vicsorognak rátok
 Mindenki megvet, gyűlöl és lenéz . . .
 Létünk gyalázat és uralmunk vétek,
 Ránk fenyeget sirjából a halott . . .
 Mindegy . . .! Tovább . . .! A hatalom tiétek!
 Szibariták! csak összetartsatok!

GYERMEKEK A KALVÁRIÁN.

(1880.)

Gyászolni mentem a Kalváriára.
Ah, annyiszor megvigasztalt e hely,
Ha fölmerengtem hosszasan a fára,
Hol emberek istent gyötörték el.
Könnyekre lágyit kínzatása képe,
Rögzött keservem itt oly olvatag . . . !
A szenvedés e roppant tengerébe
Búm bele omlik mint fogyó patak.

A mint állottam, szótlánul, sötéten,
Felhőtlenül sugárzott rám az ég,
Gyermek-kaczaj csengett a szomszéd réten
S ujjongva jött a kedves csócselék . . .
Apró fiúk. Imént jöttek világra.
Még új nekik. A föld merő gyönyör.
Igy száll a méh először a virágra,
Hogy szúzi ajkkal mézét szivja föl.

Mind kaczagott. Ugráltak szana széjjel,
 Egy percz alatt övék lett a halom,
 Kergették egymást féktelen szeszélylyel
 S fogalmuk sem volt, hogy a siralom
 Helyén tánczolnak. Vig zajuktól zsongott
 Alant a sír, hol szent homály borong.
 A pillangó, mely mellettük csapongott
 Ép úgy nem tudta, mily téren bolyong.

Bujósdit játsztak : kanyarogtak szerte
 A faragott szentek közt : röpködött
 Mind valamennyi, egymást majd leverte,
 S míg meg-meg bújtak a kereszt mögött,
 Sapkájukat a vérző szegre tették.
 Így játszottak soká. Ekkor, talán
 Mert hús-mogorva arczom észrevették,
 Tovább szaladtak, vissza nézve rám . . .

Tovább szaladtak . . . s én magam maradtam!
 Oh, játszatok csak, kedves gyermekek ;
 Tartson a játék, míg tarthat szakadtlan,
 Nem látva mást : virágot, fényt, eget!
 Eljő a percz, hogy e halommal szemben
 Vergődve áll meg minden gondolat,
 És sírni fogtok, mint az én szememben
 Most könnyre könny gyűl, gond s önvád alatt!

Ha láttok hitványt, polcziól-polcziara kelve,
 S égszülte lángészt, hogy túrja a port,

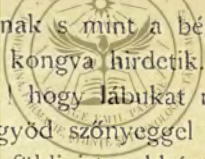
Ha láttok Júdást, büszkén pénzt zsebelve,
S nagyot hogy köpdös a bitang csoport ;
Lemond a szív, nehogy kétségbe essék
S a tört léleknek nincs mit várnia :
Belátjátok majd, hogy bús kötelesség
Az összes lét s a föld — Kalvária !

KIRÁLYOK NÁSZÁ.

(1880.)

BARANGOK búgnak s mint a bérelt ódák
Királyok nászát kongya hirdetik.
Vén, durva föld! hogy lábukat ne érintsd
Szennyes göröngyöd szőnyeggel fedik.
Hintett virágon, földi istenekként
Vonúl a pár, dús főurak során;
Levett kalappal áll a nép s felejtí
En-rongyait a mások bíborán.

«Mily szép mennyasszony! Mennyi drágaság van
Pazar ruháján . . .! Mily büszkén megyen!»
Valóban oly szép! Trónnál többre méltó:
Megérdemelné, hogy *boldog* legyen.
Mit ér a trónok alkudott szerelme?
Arany pohárban drágán veft öröm!
A titkos óra, mely másnak mennyország,
Nektek: fanyar csók és unott öröm!

Tóduljatok csak, s bámuljátok őket!
 Pompásabb látványt egy körszin sem ad;
 De én megyek! Megyek ki a mezőre
 S erdők magányit vígan bolygom át;
 Mosolygok minden rám néző virágra
 Madárt köszöntök, forrásból merek,
 A míg elérem a legelső kunyhót
 Hol egy szabad szív igazán szeret.

Láttam mennyekzött én is . . . ! Át a réten
 Rozzant templomba vezetett az út . . . !
 A víg mennyasszony mezei virágból
 Font dús hajára üde koszorút . . . !
 Rongyos volt nász ruhája . . . semmi ékszer
 Nem csillogott a foltos köntösön,
 Csak kék szemén, mint harmat nefelejcsen
 Rezzgett alá egy fényes, tiszta köny.

Nem ment utánuk cifra nászkiséret,
 Fejük fölött galambpár röpdösött;
 Szőnyeg helyett taposták a mezőnek
 Fris szőnyegét, mit isten keze szőtt.
 Mentükben őket rózsák üdvözölték
 S tömjén gyanánt illatjuk égre kelt;
 A merre jártak, ragyogott a mennybolt
 S minden pacsirta nászdalt énekelt . . . !

Falusi pap mondott fejükre áldást,
 Esküdtek bátran, szívük vágyival,

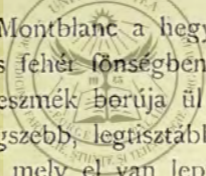
És visszatérve, egymást átölelték
Mint két tündér, kit nem bánt földi baj.
Szalmán aludtak és egymásra forrott
Hő ajkukon el-el csattant a csók . . .
Szegény királyok . . . ! sohasem lehettek
Oly boldogok ti, mint e koldusok . . . !

HUGO VIKTOR.

(1880.)

FEJED, mint Montblanc a hegyek közül
Égig ragyog s fehér fönseghen áll ;
A homlokon eszmék berúja ül
S ott ég a legszebb, legtisztább sugár . . .
E mélységből, mely el van lepve árnynyal,
Szent áhitattal rád meláz szemünk,
A büszke sas égbontó csúcsra szárnyal,
Rajtad pihen meg vágyó szellemünk.

Oh mily dicső vagy ! A merész halál
Ha rád tekint, sarlóját porba ejti ;
Fejszés az erdön ily habozva áll
Ős tölgy előtt s az irtó czélt felejtí . . .
Nem mer lecsapni e magasztos főre,
Mely millióknak nyujtja a vigaszt . . . !
Ugy állsz te köztünk, mint az isten őre,
Hogy védđ a gyöngét s letipord a g azt !

Oh! századunkkal egy idős öreg,
 Mily ifju vagy még! . . . Hogy nézhetsz e fajra,
 Mely egypár évét kinnal bírja meg,
 S éretlen értten hull a ravatalra!
 Mi tart fönn téged, ki a századot
 Válladra vetted s hordod csöndesen?
 Mily Atlasz vagy te, hogy le nem nyomott
 Saját nagyságod roppant súlya sem?

Zord gyűlölet nem ronthatott meg téged,
 Bár mennykövekkel csaptad a gonoszt,
 Lelkedben ah, megváltó harag égett,
 Hogy csak a bűn kúfárít ostorozd;
 Ugy állsz te most e tünő század végén,
 Hitet, reményt s bocsánatot zokogva,
 Mint Mózes állott Nébo meredékén,
 Az ígért földet egy nézésbe fogva!

Nem törhetett meg gyász és száműzés,
 Bár a csapás, mint Jóbra, úgy szakadt rád;
 Az bizva bízott istenében — és
 Te abban biztál, hogy győz a szabadság;
 Száműzve ülvén tar szirted fokán*
 Egész világ veled volt s téged áldott;
 Nem úgy, mint az, kinek vas homlokán
 Irva ez állt: *Elvesztém a világot!*

* Guernsey.

Nem úgy néztél, mint nézett Bonaparte,
 Sötét szemekkel mélézván az árra :
 Felé hajó, hadakkal rakva, tart-e,
 Rávinni újból a világ nyakára !
 Te nemzetedről búsan álmadozván,
 Kivántad forrón, hogy legyen *szabad* !
 A míg a tenger, mint szelíd oroszlán
 Mormolva nyalta nyugvó lábadat.

Számüztek Frankhon földéről, de nem
 Frankhon szivéből . . . ! Ott ültél te, sokkal
 Szilárdabban, mint ő a becsstelen
 Trón vánkosán ! Te éltél a sasokkal,
 Mig ő falánk és alias verebekkel,
 Kik morzsát csiptek vendégasztalán ;
 Te mosolyogtál, hogy ha jött a reggel,
 Ő félt és borzadt : most bukik talán !

Hatalma nagy volt és mégis be hitvány
 Megnyerni téged ! Megvetetted őt !
 Álltál előtte, szent igéd tanítván,
 Mint egy apostol a tolvaj előtt.
 Hatalmasok lábához nem hajoltál,
 Mindig te fönn, — és mindig ők alant.
 Alázatos csak koldusokkal voltál
 S elődbe tetted a boldogtalant.

Hadd hízelegjen a félénk világ,
 Borítsa csókkal a kegyes sarut,

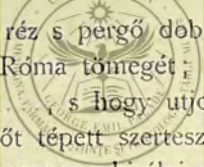
Mely tőrő népek vert hátára hág
 S az udvaroncز mézes szájára rug,
 Ha unja bókját. Költő ne hajoljon,
 Mert azt az Istent, kit szivébe hord,
 Azt dobja sárba ! Inkább vándoroljon
 A viharokkal s egye a nyomort !

Mester, hiszek ! . . . Hiszem, hogy győz a jó,
 Hiszem, hogy éjre szép hajnal fakad,
 Hogy a szabadság, mint örök hajó
 Bejárja győzve a világokat.
 Sejtő szemem benéz a századokba,
 Fény árad onnan, attör a borún,
 S fejedre hull mind ! Állok álmadozva
 S lábadohoz ejtem nyíló koszorúm . . . !

CATULLUS DALA
MENYASSZONYÁHOZ.

(1881.)

A csattogó réz s pergő dob zenéje
Ünnepre inti Róma tömegét;
Tombol a raj, s hogy utjokat behintse,
Egy pálmaerdőt tépett szerteszét.
Oh! mennyi pompa e királyi nászban!
A hiuság hogy csillog, hogy ragyog!
Mindenki bámul, irigyel . . . csak én nem!
Mert én Caesarnál boldogabb vagyok!

Mit irigyeljek bíboros palástján?
Szébb bíbor az, mely arczodon remeg!
S halmozza föl bár diadémját, nincs ott
Nemesb gyémánt, mint a te két szemed!
Csókot sem válthat szabadon, nyomában
Oly sok cseléd les . . .! oh! unott világ!
Mig méz-sovár ajkannak a te ajkaid
Kényére áll, mint méhnek a virág!

Mit kapnak ők? kifestett, czifra bókot,
 Melyben az érzés sorvadtan vesz el;
 Minket megbókol a szerelmes gerle,
 S szabadban égő rózsza üdvezel . . . !
 Ki gazdagabb kettőnk közt? Nála sokkal
 Dúsabb vagyok . . . ! mert meg nem veszi, ládd,
 Roppant országa minden aranyával
 Omló hajadnak egy szál aranyát!

Mit irigyeljek tőle? . . . E tolongó
 Fényesre fent kopár hadat talán?
Lelkek lobognak körülöttem . . . s népek
 Fognak hevülni lantomnak dalán!
 A költő kobza lenni fog, mikor már
 A koronát rég rozsdá ette meg!
 Ajándékképen birodalmat ad ő,
 Én neked adtam forró szívemet!

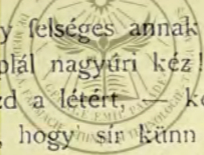
E mások hátán épült nagy szerencse,
 E betanult boldogság, ah! mit ér?
 Oly kínos az, ha kettő lakomát ül,
 Mig millió éhes száj enni kér!
 Üdvöz légy Caezár! . . . Árnyas rejtekemből
 Nehéz utadra rózsát hintek én,
 S halld, mit kívánok: — bár te is lehetnél
 Egy perczre — mint én — boldog és szegény!

LAKÁJOK KARDALA.

(1882.)

Óh! mily felséges annak sorsa
A kit táplál nagyúri kéz!
Nem küzd a létért, — kényelemben
Hallgatja, hogy sír künn a vész;
Jó meleg ágyba fekszik é, a
Lágy takaró füléig ér . . . !
Utálatos szabadság! távozz!
Nekem livrée kell és kenyér!

Hideglelősként dideregjek?
Éhezzen, mint erdei vad?
Csupán azért, hogy elmondhassák:
«Nézzétek! független! szabad!?»
Nem! A kegyetlen koplalásnál
A kegy falatja többet ér . . . !
Utálatos szabadság, távozz!
Nekem livrée kell és kenyér!

Mily kellemes, könnyű mulatság
 Szolgálni a nagy urakat!
 Egy kis hajlongás, kis hizelgés,
 S a jutalom csak úgy szakad!
 S mit árt az, hogyha rossz kedvükben
 Megrúgnak néha? Csigavér!
 Utálatos szabadság, távozz!
 Nekem livrée kell és kenyér!

Csak egyszer él az ember! És ezt
 Koplalva, fázva élje le?
 Rossz társaság a büszkeség, ha
 Koldustarisznya jár vele,
 Ej! a busás borralalónál
 Nincs finomabb, szebb pályabér!
 Utálatos szabadság, távozz!
 Nekem livrée kell és kenyér!

Vigan hörpintem uraságom'
 Borával megtöltött kupám!
 Éljen a függés! A szabadság
 Zsiványoknak való csupán!
 Koplaljon a bölcse és a költő,
 Az én szám enni, inni kér!
 Utálatos szabadság, távozz!
 Nekem livrée kell és kenyér!

HOVÁ TEMESSETEK.

(1882.)

ÉRJEN el halálom
Bárhol a világon :
Csak hazám földjébe
Ássatok el engem,
Hagyjatok anyámnak
Kebelén pihennem.

Temetőm legyen bár
Sivatag, hol nem jár
Más a kőbor szélnél
S ne vezessen rá nyom :
Mégis ott lehet csak
Boldog nyugovásom!

Jeltelen is állhat,
Kővel is dobálhadd
Mégis inkább pusztán,
Mégis inkább ottan,
Semmint idegenben
Fényes pantheonban !

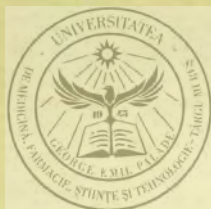
De csak addig adhat
 Boldog nyugodalmat
 A hazának földje,
 Míg magyar tapossa ;
 Magyar bölcsőt ringat
 Ország széle, hossza !

Küzködő hazátok
 Ha eljátszanátok,
 Hogyha fölszántanak
 — Iszonyú gondolni —
 Hódító paripák
 Robogó patkói

Kérlek, ugalomból,
 Mélységes síromból
 Vájjatok ki engem,
 Kezetek kiásson !
 Eleven kín volna
 Lassu porladásom !

Hurczoljatok tova,
 Mindegy akárhova,
 Csak ott ne hagyjatok !
 Holt szívembe váгна
 Idegen lábának
 Minden dobbanása . . . !

Ha nem akad senki :
A vihar vegyen ki,
S poromat a lében
Szerte széjjel hányja :
Bujdossék hazátlan
Mindenik paránya . . . !

HEGY ÉS KIRÁLY.

(1882.)

A DWALAGIRI búsul. Homloka
Borongó és setét. — De nem csoda!
Az évek millióit látta ő
Születni s halni, nem gyermek idő!
Gyakorta gyöttri bánat s hosszúság,
A pajkos villám, mely fejére vág,
A forrón ömlő fényes napsugár,
A felhő, mely lassan suhanva bár
Álmát zavarja — mindezek miatt
Komor szeszélye néha felriad,
És haragos borúba mélyed el . . . !

*

Kürt bűg s rögtön rá másik kürt felel.

Ahmed Kaleb, az indus fejdelem,
— Uralkodó tizenhat nemzeten —
A Dwalagírit látogatni megy.

Zajgó csapat, — fényes kísérete, —
Előtte nyargal egy mértföldnyire.

«Mit! hát te búsulsz, vén, otromba hegy!
Rögtön derülj ki, üzd szét e borút,
S fonj homlokodra sűgár koszorút, —

Öltözzél legszebb ünneplő mezedbe,
A legvidámabb és legdíszesebbe!
Jön a király! —»

A hegy nem válaszol. —

S a cziczomás kíséret újra szól:

— «Tudod, ki jön? A leghatalmasabb!
Dicsőbb, nagyobb, tündöklőbb mint a nap!
Tizenhat város, millió sereg
Meghódított országok, tengerek:
Mind, mind övé és mind elébe hull
Mély hódolattal . . .! Rabszolgáibúl
Bőven kitelnék egy birodalom!
Legyőzhetetlen, roppant hatalom!
A föld remeg, ha egy lépése mozdúl
És kincse annyi van, hogy angyalostúl
Mevásárolhatná a hét eget . . .!
Nos, vágsz-e még mogorva képeket?
Az ő nevében jöttünk, — ő pedig
Te hozzád mindjárt *leereszkedik!*

Már ott közelg, pompában, fényesen,
Nos, fogsz-e rögtön mosolyogni?»

— Nem! —

«Most sem tudod, ki jó?»

— Nem ismerem!

Olyan kicsiny, hogy még nem vettem észre.

És szemem is, nézvén a mindenségbe,
Már gyöngé arra, hogy ilyen parányi
Nevetlen férget megtudhasson látni . . .
És vállamat örök gond terheli . . .!
De hogyha jön, megengedem neki
Hogy hátamon esuszkaljon. —

«Vakmerő!

Reszkess! azonnal megtudod, ki ő!
Megkorbácsoltat mint egy rossz kutyát,
Korbácsütés úgy fog zuhogni rád
Mint jégeső, mint felhőszakadás,
A míg testedbe ölnyi gödröt ás,
Míg minden bordád szörnyen megropog,
S kisímul újra durczás homlokod . . .!»

Ahmed Kaleb vágatva ér oda,
Mélyen legörnyed fényes csapata.

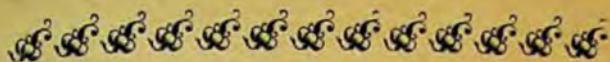
Mesés himzésü kalpag a fején,
 Forgója csillagragyogásu fény,
 Büszkén mered föl fejedelmi tolla.

Körülte népség, a porig hajolva,
 S ő nézi őket, hosszan, gőgösen.

Ekkor süvöltve, mintha a hegy-odvak
 Röpítenék ki, örült-hirtelen
 Forgószél támad. Mint az uszitott vad
 Dühöngve száguld s zúgva söpri szét
 A czifra sapkák lengő tolldiszét.
 Ahmed Kaleb magas fejére csap
 Hogy porba röppen a remek kalap.

Forgónak, tollnak vége,
 Nincs kalpag a királyon.
 És szól a hegy: «Elöttem ő felsége
 Födetlen fővel álljon!

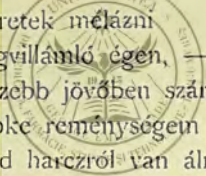
TEPLOMBAN.

(1882.)

ÖTT álltam melletted, —
Ragyogott a szentély;
Angyal társaidat
Látogatni mentél . . .
S míg te rózsajkkal
Kérlelted az eget,
Titkolódzva, halkan
Odasúgtam neked:
Édes feleségem
Imádkozzál értem!

Oly daczos, oly konok
Oly makacs a fejem;
A kényes szerencsét
Meg nem süvegelem!
Hízalgést ha látok,
Lázad arczom vére!
Feneketlen pokol
Az ily dacznak bére!
Édes feleségem
Imádkozzál értem!

Édes a kegy, édes;
 Színmézét az okos
 Élvezettel nyeli;
 Nekem csömört okoz!
 Torkomon akad meg
 Mindenik falatja!
 Pedig a dicsért gőg
 Két kézzel is adja.
 Édes feleségem
 Imádkozzál értem!

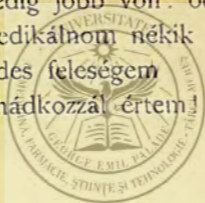

Szeretek melázní
 Megvillámoló égen, —
 S szebb jövőben szárnyal
 Röpke reménysegen . . .!
 Majd harczról van álmod
 S elesem a csatán . . .!
 Pedig inkább futnék
 Egy kis haszon után
 Édes feleségem
 Imádkozzál értem!

A nagyok pompáját
 Kicsinyelve nézem, —
 Hanem egy kis fészek
 Elbájol egészen!
 Bálványt látok: térdem
 Mintha kőből volna,
 S névtelen sírok közt

Lerogyik a porba . . .!
Édes feleségem
Imádkozzál értem!

Széles kedvem támad,
Kaczagok, ha látom
Midasz unokáit
Állani a gáton!
A gúny ostorával
Verem őket végig.
Pedig jobb vón: ódát
Dedikálnom nékik . . .
Édes feleségem
Imádkozzál értem!

A KIS SAVOYARD.

(1882.)

PARISBA vitték a kis savoyardot,
Ott letek árván egy magas hegyen:
Játszott, szaladgált, ugrált, mint a zerge,
A hófehérré vénült szirteken.
Kedves, vidám koldus volt. Rongyos, éhes,
És elhagyott . . . de mégsem szomorú.
Vásárra vitte havasi virágát
A nyomorult, kis savoyard fiú.

Apád, anyád? . . . «Nincs!» . . . Van-e a ki táplál? . . .
«Nincs!» . . . Ki vigyáz rád? . . . «Senki!» . . . Hol lakol? . . .
«Kopogtatok a kunyhók ajtaján — és
Csak befogadnak itt-ott, valahol . . .!»
Éhes vagy? . . . «Mindig!» . . . Fázol? . . . «Ain! alig van
Meleg ruhám . . . s a szél sivítva fú
Észak felől . . .!» — Nos, elviszünk magunkkal,
Párisba jer, kis savoyard fiú!

3) Tetszel nekünk . . . ! Mily gyönyörű szemed van!
 Nincs gyermekünk . . . fiúnká fogadunk!
 Lesz inasod! Pompás ruhát adunk rád, —
 Lesz mindened . . . ! Dúsgazdagok vagyunk!
 Fényes szobában majd velünk ebédelsz
 S mulattatsz minket . . . ! És milyen hiú
 Lesz rád a nőm, mamád, a bankár lánya,
 Ha sétáltat, kis savoyard fiú! —

4) Párisba vitték a kis savoyardot,
 Felöltöztették szépen, ékesen . . .
 — No rajta játszsza! E tómerdek játék,
 S a mit látsz, minden a tiéd legyen!
 Miért suhansz a terem ablakához
 Futó felhőt bámulni . . . ? És e bí
 Miért lopózik arczoskádra? Mért vagy
 Ily hallgatag, kis savoyard fiú? —

5) — Míg rongyos voltál, míg éhen bolyongtál
 A bérczeken, kis szádon dal fakadt,
 Zúgó szelek, vad záporok daczára
 Örök mosolyban fürdött ajakad . . .
 Most mindened van s mégis egyre sáppadsz,
 Fény vesz körül és arczod szomorú . . . !
 Így köszönöd meg a ritka szerencsét
 Te hálátlan, rossz savoyard fiú! —

Beteg vagy nemde? — Hívadják az orvost,
 Nagy híré bölc, ki minden bajhoz ért.

«Szólj, gyermekem, szólj?» — Orvos úr, ne hántson Szivembe nyílt . . . nem tudom, miért! —
 «Sokat szaladtál! Eztán csöndesebb légy, Tested törékeny, gyenge alkatú, Vigyázz, mert meghalsz!» — Ah! úgy érzem én is! — Szól halkan a kis savoyard fiú.

— Mondd, mit kívánsz? Tekintsd meg ezt a hintót! Számodra vettem . . . ! És e paripa! Ötszáz arany volt . . . A herczeg fiának Sincs drágább! Nincs rajt' egy mákszem hiba! Mondd, mit kívánsz? Veszek számodra kertet És benne tó lesz s csoda illatú Virágok . . . ! Szólj hát . . . ! Ej, te rám se hallgatsz! Tovább zokogsz, kis savoyard fiú!

Ősz van. Bús harmat reszket a virágon,
 Köny csillog a haldokló szemeken.

— Mondd, mit kívánsz hát? — «Havasi virágból Egy koszorúcskát hozzatok nekem . . . Meggyógyít az!» — Elhozták a virágot,
 S meggyógyult tőle. Ott a koszorú
 A kis koporsón, melyben mosolyogva
 Szunnyad a kedves savoyard fiú.

KISZÁRADT FORRÁS ELŐTT.

(1882.)

Kiszáradt forrás . . . ! Egykor te benned
Szelid zsongású hullám szökelt,
Omló vizednek játszó futása
Virágos útra csapongva kelt.

Az erdő gímé eljárt te hozzád,
Itatva benned kicsinyeit,
Sebét elhozta s patakozó könnyel
Táplálva téged, megmosta itt.

Pásztor leányka, a mint hajnalnál
Üdébben járkál s eltévelyeg:
Ártatlan háját szűz ámulattal
Először benned csodálta meg.

Édes tavaszhoz szokott madár-raj
Ivott belőled, ha jött, ha ment,
S a mit tudott dalt, mind elcsevegte,
Partod smaragdján a míg pihent.

Te rajtad függött hű nefelejcek
 Beléd mélézó kis kék szeme;
 Oh! mily szökellő, mily tiszta voltál
 Égnek, virágnak szép tükre te!

Most vége, vége! Kiszáradt! vége!
 Csak medre van meg, — bús, néma kör,
 Mely úgy mered rám, kopár-siváran,
 Mint egy kiégett, holt szemgödör.

Hová enyésztél kis játszó forrás?
 Hát kergetődző pajkos vized,
 Örök vigságod, bohó szökésed,
 Nyájas zsongásod: — mind elveszett?

Mind, mind, örökre! S nem hozza vissza
 Kedves folyását föbbe misem,
 Öntözze még úgy a nyár viharja,
 S az ősz bánatja, halk-csöndesen.

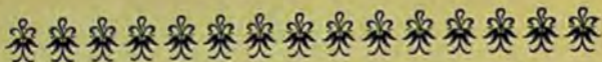
Igy jár a szív is, be sokszor így jár!
 Forró, merész, szent érzelmivel
 A nagy teremtés pompája közben
 Mint itt e forrás, úgy sorvad el.

Szabadság vágya, nagyság reménye,
 Álmok varázsa, kéj, szenvedés,
 Búnak, gyönyörnek túlárádása: —
 Mind, mind elillan, lassan kivész.

Mind, mind, örökre! S nem hozza vissza
Nemes buzgását többé misem,
Hullassa inég úgy, multján merengve,
Égetve ömlő könnyét a szem . . . !

Kiszáradt forrás . . . ! Előtted állva,
Lelkemre gond száll, ajkam remeg:
Források véde! Irgalmas nemtő!
Elszáradástól óvd szívemet!

OKTÓBER 6.

(1882.)

A MENNYI köny van a szemekben,
Hulljon ki lassan, permetegben,
S elsírva mind, kezd újra még:
Siratni őket nincs elég!
Nő, könnyeid peregjenek,
Mint szerte hullott gyöngyszemek.
S te férfi-szív, zord mint a kő,
Olvadj, ne szégyeld! Köny, elő!
Légy forrás, szirtből szökkenő.
Hulljon ki mind, gyász árjakint,
A mennyi köny van a szemekben!

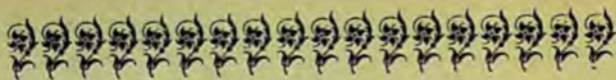
A hány fohászt szül ember ajka,
A legnemesbbet fölsohajtva,
Mit a tusázó szív terem,
Mikor szent búja végtelen;
Fohász, a mélyek mélyiből:
Értük szakadjon égre föl!
Istent, ha alszik, verje fel
A gyász s iszony regéivel,

Vihar gyanánt zokogja el
 E nap setét történetét
 A hány fohászt szül ember ajka!

A hány virágot kéz letéphet,
 Még hervadatlant, ifjat, épet,
 Díszíteni a halált vele:
 Jövel! tegyük kövükre le.
 Mosolygó szép mennyasszony, add
 Mirtusból font koszorudat;
 Oltárra fűzött friss virág
 Jer méltóbb helyre: fonjad át
 Kilencz bitő talapzatát!
 Itt haltak, itt! E helyre vidd
 A hány virágot kéz letéphet!

A mennyi villám van az égben,
 Szülemlő rémes, vad sötétben,
 Mikor a nemző fergeteg
 A bős felhőt csókolja meg
 S nász-tánczot jár a föld pora:
 Sujtson le, mint nyíl zápora!
 A hány bakó, a hány cseléd
 Az árulást szolgálja még:
 Szakgassa, törje, zúzza szét!
 Álljon e rút fajon boszút
 A mennyi villám van az égben!

P E T Ó F I.

(1882.)

Áll még a róna, a kalászszal ékes,
S tündére él, a bolygó délibáb;
Pajkos gyerekként a lehajló, kékes
Határra ugrál s játszva reng odább.
Áll Karpatoknak vadregényes tája,
És benn' a tő, az erdő mély szeme;
Setéten leng rajt önnön féltománya,
Mint ahogy gyászt miattad öltene.

Áll még a csárda a puszták homokján,
Inogva dőlöng elvénült fala;
Pásztor mereng hosszú, könyöklő botján,
Hallgatja, mit búg kóbor szél dala . . .
Vad ménes száguld napforró vidéken,
Zajongó sás közt kémlő gólya áll,
Kihervadt tájon, elborongó égen
Vándor darúknak V betüje száll . . .

A föld a régi; meg van minden éke,
Csak egy hiányzik . . . hol van dalnoka?

Sirasd! Sirasd! Az ő szavának vége;
 S olyan nem támad, nem lesz több soha!
 Virágok kelyhét enyhe szellő fuja,
 Rózsával szegve Erdődnél az út . . .
 Hervadjanak! Kegyes költőjük uja
 Nem fon belőlük nyiló koszorút!

Oh! szerelem s szabadság éneklője!
 Hárfádat egy isten faragta tán
 S merész kezekkel elragadtad tőle,
 Hogy könyörülj az emberek baján!
 Mit köindító Orfeus bűbája!
 Hideg varázs csak! Hogyha ő dalol
 — Egész világ kesergő csalogánya —
 Kőszív megolvad s édes könnye foly.

Szép, hogyha lantot ihlett ujjal vervén,
 A költő honszerelmet énekel,
 Szebb, hogyha sírván nemzete keservén,
 Világot bűvölő panaszra kel,
 Ha minden könnye, mint csillag az éjen
 Függ népe búján, fényt árasztva szét;
 De legszebb: harcban megsebezve mélyen
 Ha éltevel pecsétli meg rimét!

Híred, mint Phoebus, a délpontra hágott,
 Imádó hitves karja font körül —
 S te elvetettél hirt és ifjuságot,
 Közös gödörbe, ismeretlenül

Berogyni halva! Élet, mámor, bőség,
 Taps, szerelem! . . . Mind semmi! Földi szenny
 Nem vonzott más, csak az az egy dicsőség:
 Megölt hazáddal egy sirban pihenj!

Miért nem élsz?! Lelkednek égő napja
 Az kellene, hogy e hülő hazán
 Az égi szikrát szellemünk megkapja
 S hevülni bírjunk hévvel, igazán!
 Szükségünk volna lelked viharára,
 Ős bánatodnak zápor könnyire,
 Hogy minden foltot s mindent, a mi gyáva,
 Villámod csapja, könnyed mossa le!

Sem ég, se föld nem adnak vissza téged!
 Mint üstökös, kit szül a végtelen:
 Átussza még a roppant mindenséget
 Mig régi pontján újra megjelen:
 Egy század elvész, másik újra épül,
 Új évezerek kell betelni tán,
 Mig a teremtés kipihent öléből
 Még egyszer sarjad, mint Te, oly titán!

KŐ OROSLÁN.

(1883.)

A kő oroslán szája nyitva,
De hang nem zúg belőle ki,
Hatalmas lába megse' rándul,
A mint egymáson fekteti.

Királyi göggel néz a légbe,
Sok század óta néz ekép;
Ha mást nem, hát a kort daczolja,
Mely hozzá halkán, félve lép.

Senkit se bánt és őt se bántják,
Hátát, fejét moh verte fel;
Rettentő karmán játszi kedvű
Apró madár ül s énekel.

Gyámoltalan verébfióknak
Ő benne pompás ágya van,
Elrejtí jól szegény parányit
És őrzi híven, gondosan.

Didergő pinty szájába röppen
Ha bűg fagyasztó téli szél

S hálából, hogy megóvja, néki
A szabad erdőkről beszél.

Ilyenkor úgy tesz, mintha élne :
A vén oroszán mosolyog ;
Mert a szabadság hangja oly szép,
Hogy keble -- kő bár -- feldobog!

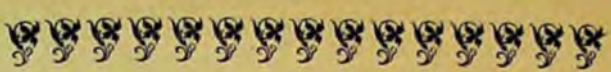
Erőnek volt jelvénye hajdan,
Most megszelídült mód felett :
Viharvert, bujdosó madárnak
Irgalmas, titkos fészke lett!

Fecskék is, őszi vándorlaskor
Itt gyülekeznek össze mind,
És ő, mikor már fenn lebegnek
Utánuk nyájas búcsut int.

Így üldögl, mélán, nyugodtan,
S a mint virrasztja őrhelyét
Úgy tetszik, mintha szenderegve
Mehajtaná fáradt fejét.

Csicsergő dal ringatja álmát,
Míg künn süvöltve jár a vész ;
És simogatja kő sörényét
Egy láthatatlan égi kéz.

ARANY SIRJA.

(1883.)

HALL a költő sírja temetői csendben,
Nincs körülte senki,
Csak az ég borít rá hosszú, sűrű fátylat,
Égből esett friss hó szeliden belengi.

A babér a fejfán réges-régen hervadt ;
Mint a beteg karja
Öleli sorvadtan ; alig mer zörögni,
Nehogy édes álmát oda lenn zavarja.

Messze bolygó szélvész suttogóra válik
Sírja mellett járva,
S oly rejtélyes dalt zúg, mint est-fuvalomban
A romok közt függő, ott felejtett hárfa.

Ha magányos vándor, sírok közt haladva,
Nappal arra menne,
Nem sejténé soha, hogy magasztalt költő,
Ország szeme fénye porladozik benne.

Pompázó fölírás . . . felnyuló szobor-disz, —
 Nem hirdeti semmi,
 Hogy a legnemesb szív, a leggazdagabb fej,
 A legáldottabb kéz tért ide pihenni.

Áll a költő sirja temetői csendben,
 Imitt-amott lábnyom,
 Zarándokok nyoma, kik eljárnak hozzá,
 Áldozni, zokogni eme szent oltáron.

. . . De mikor az éjféli leborúl a földre,
 Ragyogó nagy árnyak
 — Mintha meteorok szerte röpködnének —
 Izzó gyorsasággal közelébe szállnak.

Legelői Attila . . . Rettentő kezében
 Az istennek kardja ;
 Fénye felczikázik a felhők boltjaig,
 S tisztelet jeléül a földig lehajtja. —

Magyarok királya, Nagy Lajos, utána,
 Sűgárvó biborban,
 Visegrádnak népe hófehér leplébe',
 Magyarok királyát ott követi sorban

Fölemeli jobbát és a zászlós kopját
 Lobogtatja Toldi !
 Bűvös-bájos dallal, epedő sohajjal
 Szondi két apródja ime jó dalolni . . . !

Seregestől jönnek, daliás időnek
 Büszke daliái,
 Ünnepélyes éjen, meghajolva mélyen,
 A dalnok sirjánál virradtig őrt állni.

Jön a sok szép gyermek, Etelközben termett
 Rózsa-koszorúval,
 Azután a vének . . . ! s felhangzik az ének
 Mozgó szellemajkon földöntúli búval.

És a hadak útja, mely szikrázva futja
 Az eget keresztül
 Lobog, mint a fáklya . . . ! miriádnyi lángja
 Csoda tündökléssel fe a sirra rezdül.

Temetői csendben, kísértetes órán
 Meggyulad a föld s ég . . .
 Mint mesés északfény, felséges pompában
 Ott ragyog fölötte a magyar dicsőség . . . !

A MAGYAR DALSZINHÁZ MEGNYITÁSÁRA.

(1884.)

Mit! E tündöklő márvány palota
Valóban a magyar művészeté ez?
A magyar ének költözik oda?
Zenénk műzsája lesz ily czifra, fényes?
Hisz egy félszázad sem mult el, hogy itt
Rongyokban járt a dráma és a dal,
Mint két testvér, ki egy mankón döcög;
Lakásuk ponyva, vagy négy pusztá fal.

Nagy isten! mennyi szégyen és közöny,
Mily koldus inség, mennyi lealázás,
Oh! mennyi ál-kedv és valódi köny,
Mily szent hevület s közbe mennyi fázás
Fejük eget tört s itt lenn nem vala
Hová lehajtsák . . . ! Annyi volt a bér,
Hogy sok, ha telt száraz kenyérre is;
Tövisfán termett nékik a babér.

Járják tűzőkkel a hideg hazát,
Míg egy nemesb sarj gyúlad, olvad tőle;
Követ hord, kincset, veritéket ad,
S ő maga lesz a templom építője.

Hová betérnek nyelvünk papjai,
 A küzdelemben nem törpült nagyok ;
 Árpád fölédbredt, — s mit csak szívükön
 Hordoztak addig — : oltáruk ragyog.

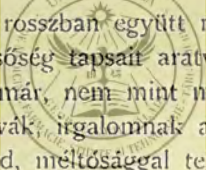
Más nép magának játékszínt emel,
 Hol a művészet élvezetre várja ;
 Nekünk a szentek szentje volt e hely,
 Hitünk, reményink, vigaszunk tanyája !
 Eljátszva népünk gyászos színművét,
 — A melybe szívünk csaknem megszakadt —
 Itt volt szabad tapsolni tetteket,
 S itt volt szabad siratni — holtakat !

Karöltve, mint két nemtő, költözött
 A dráma s dalnű, ama régi házba,
 S a tetsz-halottat köny s mosoly között
 Együtt vezették új feltámadásra !
 A páthosz, mit Egressy-nk dörgetett,
 Érczczé, sziklává edzette a kart,
 Míg Erkelünk fenséges szép dala
 Szemünkéből édes harmatot facsart.

Ki annyi fenkölt ének apja vagy,
 Agg Erkelünk, rólad ne szóljon ének ?
 Magad végzéd te, társ nélküli nagy,
 Mit óriások hárman végezenek !
 Vörösmartyt, Petőfit és Aranyt
 Olvasztja egybe bűvölő zenéd ;

Soh'sem leszünk oly gazdagok, hogy úgy
Jutalmazzunk, a mint érdemlenéd!

Ők porladnak már és te még — terentsz!
Már szobrod áll s szíved virágot hajt még!
Közöttünk jársz . . . «Az ott Erkel Ferencz!»
Utánad nézve gyakran így sóhajték,
A mint szerényen — mintegy titkolón
Nagyságod díszét — meni láttalak.
Nem ismert senki; én láttam csupán:
Lábad nyomában mennyi fény marad.

Kik jóban, rosszban együtt nőttetek,
Osztott dicsőség tapsait arátva:
Elváltok immár, nem mint megvetett
Lenézett árvák, irgalomnak adva; —
Egyik marad, méltósággal tele,
Babéros fővel, régi tűzhelyén;
Új hódításra ifjan, délczegen,
A másik büszke márványlakba mén.

Ott vallja majd szerelmét Júlia,
És ott közelget hattyúvont ladikján
Rejtelmes büvvel Parsival fia;
Ott rogy halálra számumverte síkján
Bünbánó Asszád; — ott eped Raoul,
Sorvad Florestán; tűzre ott vetik
Rechát atyástól; — Carmen ott daczol,
S Rozína, Myrza ott incselkedik.

És új varázsban fog ragyogni ott
 Magyar zenénk — : nekünk legdrágább múzsa!
 Te csillogó ház! fénylő csarnokod
 Az idegent bár dúsan koszorúzza:
 Legtöbb virágot a magyarnak adj,
 S a földön, melyen állsz, ne légy soha
 — Vendégidet becsüljed bárhogyan —
 Másnak mint a magyarnak otthona!

Magyar berkekből hány dalos madár
 Röpült el messze, a ki most fényt hoz ránk;
 Elrejtí öket idegen határ,
 Csak ünneplésük zaja hallik hozzánk;
 Koldús vigasz, hogy innen szálltak el,
 Ha másra árad hangjuk zengzete;
 Egyenként őket visszacsalogasd,
 S légy csalogányink biztos fészke te!

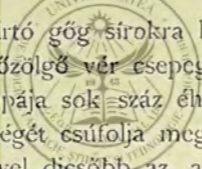
Ragyogj hát büszkén, márvány díszü ház,
 S áldott legyen kövednek minden éke,
 A míg e csarnok, e remek, csodás:
 Magyar művészet pompás menedéke!
 Hazádra vess legtündöklőbb sugárt,
 S úgy állj, úgy ápolj minden szent hitet,
 Mint az a másik, a mit egykoron
 Templom gyanánt egy nemzet épített!

POLGÁR.

(1884.)

Az ember-irtó gőg sírokra hág,
Babérjáról gőzölgő vér csepeg;
A rang pompája sok száz éhező
Keserves inségét csúfolja meg;
Oh! mennyivel dicsőbb az, a kinél
Szemében fényes irgalom ragyog,
Ki érdemét jó tettekben leli
S csak annyit mond ha szól: polgár vagyok!

Hordozd e czímet és légy büszke rá,
Ne függjön rajtad mint rossz, czifra lom,
A mit felhúzol, majd meg félre dobsz,
A mint kívánja érdek, alkalom . . .
Lényedből hajtson, mint földből a fa,
S táplálja szíved minden érzete,
Akkor viharban meg fog állani,
S nyugalmadat virággal fonja be.

A századok nagy árja elsöpör
 Mindent, mi külső, romló ékités,
 Rang elsilányul, czímer elkopik,
 Sok ősi név közös homályba vész.
 Halomra gyűlt kincs elszáll polyvaként,
 Góg sáncza roskad, omladékba dül,
 Csak egy marad meg: a polgár-erény,
 Örök szilárdan, rendületlenül . . .!

Jön szebb idő még, — nincs is messze már,
 E szebb jövőért vivni érdemes —
 Hol értéket vesz a sápadt arany,
 És nem az érez, de szívünk lesz nemes!
 Megvetve néz el a tisztább világ
 Mihaszna ökkövek pazar sokán,
 S csak egy gyöngy lesz, mely tündökölni fog:
 A veriték a polgár homlokán.

Ez lesz a kor, a gyöngédség kora,
 Ember-kedélyben nyájas, víg tavasz,
 Mely lesz erős, de nem erőszakos,
 Művelt, de jó, — finom, de nem ravasz.
 Hol nem lesz bíbor, ám rongyot se látsz
 Búsan libegni; — s bújdosó szegény
 Dobzódó kastély szomszédságiban
 Nem fog megfagyni árok fenekén!

Ez lesz a kor, mely rombolás helyett
 Alkotni, védni és tisztelni fog,

Hol bűnös dicsvágy undort kelt csupán,
S az igazak lesznek csak a nagyok;
Rút eltűnik, — durvát, merő csupaszt
Magas szép érzék hímes fátyla fed
S e hűlő földnek minden porszemén
Édent fakaszt a forró szeretet . . .

OTTHON.

(1884.)

ÓH! ne hidd, hogy vágyom a világba ki!
Koldusabb az, semhogy tudná pótlani
Azt a boldogságot, mit te adsz nekem,
S kebleden bimbózó két kis gyermekem!

Bár varázsa kábit, bűvösen ragyog,
Benne én csak vándor, idegen vagyok;
Otthonom nálad van s mindig ott marad,
Mert csak fészke vonzza a hű madarat.

Ott hol jóság, szépség bájjal fog kezet,
Nem érdem a hűség, hanem élvezet.
Mért menjek világgá? Mind bűnös bolond
A ki édenéből önkényt elbolyong . . . !

Mit nekem e körszín, hol küzdő vadak
Vagy bohócok koncert s hírért játszanak?
Mit nekem a gyémánt? Pompás, drága jég,
Mely mellett csak fáztam s nyomorúlt valék!

Ismerem a lépcsőt, melyen a világ'
Sok üres kegyencze mind magasbra hág;

Ismerem a gögöt, mely nyomort lenéz,
S a dicső becsvágyat, mely rabolni kész.

Láttam zsebmetszőknél fejedelmi fényt,
Láttam henczegő búnt s kolduló erényt,
Ismerem a tapsot, mely sikert fogad,
És a gúnyt, mely úzi a bukottakat . . .!

Megtanultam én is — volt időm elég —
Hogy csak az boldog, ki tőlük félre lép;
És egy Óczeánnál több a kis sziget,
Hol békénk mosolygó képe integet.

Engedj itt maradnom! Én nem vágyom el!
Könnyét multam is csak titkon sírja fel;
Fejemet válladra hajtom, kedvesem,
S oly lassan sírok, hogy nem hallod te sem . . .!

Aztán fölocsúdva, mint a tengerész,
A ki halk imát súg, elmulván a vész, —
Viharom elmúltát forrón köszönöm,
Ajkamra könyörgés s buzgó hála jön.

Megtanítom rá, hogy nyíljék mennybe út
Angyalok pajtását, a kicsiny fiút;
S míg téged a csepp száj mosolyogni kész:
Hallgatom mély hittel e szent gyügyögést . . .!

BOGÁR A HÓDÍTÓ KEZÉN.

(1885.)

ÜTALATOS zsarnok volt, ámde nagy,
Nagy hódító. — Igen. — Uralta vagy
Húsz tartomány, de ő még többre vágyott ;
Megette volna az egész világot
Mint áldozatját kígyó, mindenestül ;
Érében a tyrannok vére pezsdül,
Mely akkor boldog csak, ha rombol, öl.
Országokat perzselt dühöngve föl
És népeket fűzött bilincsekre már ;
De mint a tigris kóborolva jár
Még azután is, hogy csitulva éhe,
S veszett dühvel megmarja, kit eléje
Rossz sorsa visz : — úgy ő, a hatalomtól
Már megcsömörlött Ceasar, egyre tombol
És fegyveres hadakkal ront tova,
Nem tudja senki — ő se' tán — hova ?
Mindegy, akárhová, míg talpalatnyi
Tér van a földön, hol embert aratni
Dárdával, karddal, pallossal lehet ;
Aczél-halált visz s ércz-bilincseket ;

A kit nem öl meg, az szolgája lesz;
 Mindenkiel zord s mással nem kegyes,
 Csak hóhérjával, a ki mestere;
 Olykor mulat s koczingtat is vele,
 Anyák és árvák jajgatása mellett;
 A számum hozzá képest csak lehellet,
 Ártatlan gyerkőcz, ki a sivatag
 Porával játszik. — Asszony, kisdéd, agg
 Mindegy előtte, hogyha megvadul;
 Mindent legázol, mindent összedül;
 Vihar-felhőnél gyorsabban süvölt
 Leverni, zúzni ellenét. — A föld
 Kinlódva hordta; átka, réme volt;
 Egy tengertől a másikig rabolt,
 Ölt, pusztított és sohasem pihent.
 Előtte jaj, utána síri csend.
 Világ bakója, a ki bárdját fente
 Kiölni mindent. —

S immár megizente
 A legutolsó népnek, mely szabad még;
 Meghódulásra három napot ad még,
 S ha akkorig sem görbít derekat:
 Hordáival mint óceán szakad
 Az ellenállók csöppnyi szigetére.
 S már ott vonúl. — Gonosz, mogorva vére
 Mint gőzölgő mocsár, dühöngve forr.

S megállt egy dombon, naplementekor.

A felséges gömb, mintegy szégyenében,
 Pirúlva, búsan áldozott le éppen,
 Hogy elkerülje iszonyú, setét,
 Baljós szemének bűsz tekintetét.
 Sóhajtva bujt el a halk fuvalom
 Az erdő fái közt és a halom
 A mint rágázolt, szinte reszketett.

Ott állt a dombon s komoran vetett
 Hiéna-pillantást a messzeségbe.
 Nézett merőn. — És alkonypiában égve
 Csillogni látta a város falát,
 Mely még ma áll, de több alkonyt se lát,
 Mely, mint a többi, holnap romba dől. —
 Nézett merőn. Aztán emelte föl
 Vaskeztyüs jobbját s fenyegetve szólt:
 «Szétrúgom holnap azt a hangya-bolyt!»

Kinyúlt ujjára ekkor hirtelen
 Egy fényes szárnyú kis bogár terem,
 Nem több, mint egy vonal; olyan parányi,
 Oly semmiség, hogy alig-alig látni,
 Csak könnyü szárnya reszket, ringva lágyan
 A lemenő nap végső sugarában.
 Most kelt ki csak, e napnak hajnalán,
 És holnap estig már meghal talán;
 A leggyöngébb szellőcske játszva hordja.
 Egy percz szülőtje és egy percz halottja,
 S mi közte van: egy röpke pillanat;

Rózsán fogant tán, harmatcsöpp alatt,
 És szemfedője rózsza lesz megint ;
 Csapong, kereng, a földön széttekint
 S nem értve, tudva semmit semmiből,
 A természet roppant keblére dől,
 Parányi lényét örök elmulás
 Árnyába vetvén.

Ott ül, mintha más
 Helyen pihenni sem kívánna. Ül
 A vaskezen, gond, félelem ne'kül,
 Lebbengeti, mint élő kis pehely,
 Tündöklő szárnyát. Úgy látszik, e hely
 Alkalmas néki a megpihenésre.

S a hódító kaczagva vette észre,
 S meg sem hajlítva rettentő kezét
 Ömlött ajkáról ily gögös beszéd :
 «Haha! Nagy látvány! ez a semmi jószág
 E hitvány árnyék, csepp alávalóság,
 Kimondhatatlan pondró, törpe féreg!
 És én, ki egy világnál többet érek!
 A föld két sarka országom határa,
 Kell: milliókat kergetek csatára;
 Kincsem van annyi, hogy torony se volna
 Elég magas, ha ott mind összefolyna;
 Nincs annyi szálfá ős rengetegen,
 Mint fölfegyverzett zsoldosom nekem.
 Országot rombol és terem botom,

Caesar vagyok! A hol uralkodom,
 Ott még soh'sem szállott alá a nap.
 Az isten sem lehet hatalmasabb!
 Aludj ki, aljas, vakmerő bogár,
 Megöllek!»

S készült összetépni már,
 De mint nehéz kő, mely zuhanva hull le:
 Egész hosszában akképen borúl le,
 Dicsekvő torka nem szól, csak hörög,
 S eltorzult arcán a halál remeg;
 Egy elpattant ereeske ölte meg;
 Tulajdon gögös, irgalmatlan vére,
 Mely föllázadt és rárohant szívére.
 Ott fekszik, sárgán, mint a durva rög,
 Hová ledőlt. Haszontalan tömeg,
 Nem több, se jobb, se drágább, mint a sár,
 Melylyel ujongó népe — körül állva
 Temettlen testét — gúnyosan dobálja.

S az elbukóról a picziny bogár
 Vígán röpült fel és dongott a légben,
 Megreszketett az élet gyönyörében,
 Élvezni ment, mit pillanatnyi lét
 Nyujthat neki; csapogott szerzte szét,
 Virág mézébe mártogatta száját,
 S ott hagyta porban a világ királyát!

K. I.-N A K.

(1885.)

Te fölkaroltad a síró nyomort,
Mely bús inséget roskadozva hord ;
Te koldusok tanyáját fölkerested,
S levetted róluk a súlyos keresztet,
Mit a hatalmas nábob ott hagyott !
Ennek palástján más kereszt ragyog,
S ideje sincs — : nagyok kegyét vadászsza !
Előre üzi gögje, hű láza,
S mohóságában hogy láthatna meg
Aljas szegényt, ki koldúl, sír, remeg
S a kit legfeljebb — ha utjába hoz
Rosz sors ilyet — lovával letapos.

Sok gazdag tán szív nélkül születik !
Mért oly hideg, mint pénze? Oh ! pedig
Kitől fakadjon a földön segély,
Ha tőle nem, ki oly bőségben él,
Hogy asztalának dús fölöslegén
Lakmározhatna egy tábor szegény !
Rakott tál mellől egyszer állna fel
Megnézni : künn mily árva esdekel,

Ki az, kit lökdös, rugdos a lakáj?
 Csak egyszer látná, mily szörnyű a száj
 Mely éhtől, fagytól elkékülve kér,
 És összes vágya egy falat kenyér,
 — Ha száraz is — meg az a csont darab,
 Mit már a kedvencz, elpuhult agár,
 Mely a termekben büszkén ki s be jár,
 Nagyúrilag, kelletlenül harap.
 Csak egyszer lökné félre a garázda
 Cselédet s vinné a szegényt a házba,
 Mondván, a míg részvétnek könnye kél
 Sivár szemében: Nos, Lázár, egyél!

Legyen megáldva, a ki felsohajt ott,
 Hol szenvedést lát: Koldusok barátja,
 Ki rongyok közt is csak az embert látja,
 Az ember testét, a mit isten alkot!
 Az ember testét, mely veszélyben retteg,
 Éhezve: sorvad, ütlegelve: fáj,
 A melybe isten egyforma szívet tett,
 Hordozza bár ronggyüjtő, vagy király.

KOLDUS.

(1885.)

A VÁROSON kívül lakott szegény,
Alázatos kunyhója rejtekén,
Mely görnyedezve, a porig hajolva,
Ugy állott ottan, mintha koldult volna.
Koldushoz illő, bús, szerény lakás ;
A benn lakót nem látogatta más,
Csupán a vándor zivatar, mely ott
Sötét éjfélnél meg-megkopogott,
S fagyos kezével gyakran dúlta szét
Az álmatlan nyomornak fekhelyét.

Öreg koldus volt. — Sok-sok éve már,
Hogy mankójával a városba jár,
És balkezét kinyújtja kéregetve,
Az alamizsnát sipkájába szedve ;
Jobbját, mint harczos, öldöklő csatán
Elhagyta régen. E csapás után
Beállhatott már inség emberének.
Azóta koldul. Évek, hosszú évek
Röpültek el és mindig egy helyen
Látták a koldust. Ott áll szüntelen,

Nyugodt, szelid, de bús nézésivel,
 És szögletét csak akkor hagyja el,
 Ha a sötétség a városra száll;
 De másnap ott van s mozdulatlan áll,
 Mint a nyomornak élő szobra. – Hallgat.
 Az ajk nem esd, csak szeme kér irgalmat.

És százával járnak körötte, kik
 A csöndes koldust észre sem veszik;
 Sok látja tán, de durván elsiet;
 S mégis mindig van, ki eléje vet
 Néhány garast, részvétől meglepetve;
 Mert a hatalmas végzetnek nagy kedve
 Telhetik abban, hogy ilyen öreg
 Koldust ne hagyjon éhen halni meg
 S egy harapást mindig juttat neki,
 Hogy inségét tovább húzhassa ki.

Koldus! Nem ismert jólétet soha!
 Az élet hozzá mindig mostoha,
 Mindig sivár volt. Mindig! Semmivé lett
 Az első perczen, mely világra szülte!
 Fény, pompa, kéj . . . a gondtalan napok
 Hosszú sora . . . az édes, könnyű élet,
 A mámoros, boldog szívek hevülte,
 Ezer bohóság, pajkos szerelem,
 Hol minden óra új gyönyört terem,
 S mint hajnalfényben hömpölygő habok,
 Oly rózsás színben surrannak a vágyak . . .

Nem! Soha, soha e remek világnak
 Báját, szépségét nem foghatta föl!
 Más ily nyomorban vad lesz és gyűlöl,
 Ő hallgatott. Csak néha-néha, este,
 Mikor kigyúlt és tündöklött a menny,
 Nézett föl hosszan, nézett csöndesen,
 És ott az isten jóságát kereste!

Három nap óta sinylett betegen,
 De most kikelt ágyából és megyen
 Lassan döcögve a város felé.
 S a mint halad s már a kapun belépne,
 Bús asszony áll a vánszorgó elé
 S szól hozzá halkán: «Oh! ne menj! ne lépj be!
 Leverve népünk . . . ellenség tanyáz
 Mindenfelé . . . halálos néma gyász
 Csendjében áll a város, piaczán
 A hódító, ki győzött a csatán,
 És nagyjaink trónjának zsámolyához
 Hódolni mennek, fejleajtva, átkos
 Rabszolgaság jeléül! . . . Oh! ne lásd
 E méltatlan, csúfos meghódolást!
 Menj másfelé . . . akárhová . . . csak el,
 Míg lépni tudsz!»

S az agg koldus felel:
 «Mit bánom én, akárkié e föld,
 Mely koldussá tett s szüntelen gyötört?
 Mit bánom én, akárkitől kapom

A hitvány fillért, melylyel nyújthatom
Tovább, tovább e gyászos, megvetett,
Örömtelen, egyforma életet?!
Akárki adja, mindegy énnekem!
Koldus vagyok csak! Földön és egen
Senkim, kiért e kérgesült szív fájna!
Oh! mondd: van-e a koldusnak hazája?»

Tovább dőcög.

A város főterén,

Rögtönzött trónon, ül a hóditó;
Palástja véres, biborszínű rém;
Börtönt, kegyelmet vagy halált adó,
A mint meghódol vagy ellenszegül
A város népe. Nyüzsgő, vad sereg
Körültolongja. Föltött fegyverek,
Csillámló dárdák minden ház megül
Elővillognak, vérfolttal tele.
S a hóditó, magasból nézve le,
Fogadja göggel s tetszelegve nézi
A méltóságok hódoló sorát,
A mint csókolja trónja biborát,
S tört fegyverét a szék aljára teszi;
Sötéten áll, avagy mélán tekint,
De a kegyelmet elfogadja mind.

És a vezérnek gúnyja, göggye nő.
Kiáltja durván: «Lépjén hát elő,
Ki köztetek hazát éltetni mer!

Tegnap még volt száz, bezzeg volt ezer, —
 Ma — henczegők ti! — egy szó nélkül álltok!
 S így van helyén! Mert nincs többé hazátok,
 Hitemre, nincs!»

A koldus hallja ezt,

Hallgatja némán és fejét lehajtja;
 S egyszerre érzi, hogy pirúlni kezd,
 S szívét maró kín át meg át nyilalja . . .!
 Mit lát? Mit gondol? Úgy tetszik neki,
 Hogy apját, anyját újból temeti
 Szülő földjébe, távolabb vidéken.
 S ők, bár keresztjök elkorhadva régen
 A temető zugában valahol,
 Ők megrázkódnak lenni a föld alatt
 Porukban is, ha ellenség halad
 Sirjuk fölött. Keserves gondolat!
 Mindennek vége, nincs mentség sehol!
 És aztán érzi, hogy valami fáj,
 Nagyon fáj benne s undor, borzadály
 Keríti meg, ha a jövőbe néz . . .
 És aztán érzi, hogy a csonka kéz
 Inkább megfojtja gazdáját, de nem
 Koldúl azoktól soha, sohasem . . .!
 S aztán mit érez? . . . Érzi a hazát!
 S omló könyétől többé mitse lát!

Már régen vár a gúnyos hódító,
 De nem csendül meg férfitüi szó

A tér fölött. — Azok közül, kiket
 A honi föld mindig dédelgetett;
 A kikkel jól bánt, kiknek bőven ont
 Rangot, hatalmat, óriás vagyont,
 Hírt és szerencsét, boldog életet,
 Mindent, mi embert hálássá tehet —:
 Azok közül nem szólalt senki fel.

S a győző mond: «Hát senkiséem felel?!
 Ah! mondhatom, elégedett vagyok!»
 S kaczagva áll föl. «Üdv, jó csöcselék,
 S ti engedelmes, hű városnagyk!»

E pillanatban megérezket a lég.
 Egy hang kiált, oly harsány-élesen,
 Hogy arra fordul valamennyi szem:
 ««De én, én mondom: Éljen a haza!»»
 És földre hull egyetlen támasza,
 Az elnyütt mankó, és ott térden állva
 Másodszor is, harmadszor is kiáltja,
 Nagy, szent haraggal, meg sem állva többé:
 ««A haza éljen . . . ! Éljen mindörökké!»»

Vezényszó hallik . . . láng, füst, dördülés,
 A rongyos ember elhanyatlik . . . és
 Végsőt sóhajtva ezt rebegi szája:
 ««Oh! van . . . óh! van a koldusnak hazája!»»

MIT SZÓLNÁTOK . . .

(1885 márczius 15.)

MIT szólnátok oly tavaszhoz
Mely virágot nem terem?
Szomorúság szállna rátok!
De nagyobb bű, nagyobb átok
Lenne az: oly ifjúságot
Látni, melyben nem virul föl
A szabadság s szerelem!

Ám a sors ilyen tavasszal
Nem veri meg a magyart!
A magyarnak ifjúsága
Nem korhadt törzs satnya ága,
Melynek gyenge, bús virága
Bimbójában összefonnyad
S betegen, sorvadva hajt!

Oly fából nő, mely előtt már
Meghódolt a fergeteg!
Csapta bárd s nem döntheté ki,
Csak a féreg ártott néki,
Az az őrlő, az a régi . . .

Hanem ettől belevágó
Villám gyógyította meg !

Viharoktól mi ne féljünk !
Forgó szél úgy nem süvölt
Mint süvöltő ősi kardunk ;
Zivatarban összetartunk,
Csak a mit egymásba martunk
Pártos béke idejében,
Oh ! csak az fájt, csak az ölt !

Míg az ég áll, le nem tűnhet
A magyarnak csillaga !
A világnak nincs oly nepe,
Bárhogy bizzék erejébe
A ki azt onnan letépje !
Csak egy van, ki tenni bírná,
Csak egy — a magyar maga !

De a nap előbb hunyjon ki
Mint megérjük e napot !
Nem lehet . . . ! Kell hogy megóvja
A világok alkotója,
Jól sejtven : egyszer kioltva
Másodszor ő sem teremthet
Ily tündöklő csillagot !

MAGYAR NYELV.

(1885.)

Q_H! szép magyar nyelv! A ki egyszer téged
Ajkára vón, többé nem dobhat el,
Szentség gyanánt hogy befogadja éked,
Őrző oltárrá válik a kebel.

Pajzán, derűs vagy, mint nőink szeme,
S erős, szilárd, mint hősök jelleme,
Gyöngéd vagy és lágy, mint mennybolti kék,
S dörögni úgy tudsz, mint villámos ég.

Minden, mi fejben vagy szívben fakad,
Tőled nyer pompát, szindús szavakat;
Nagy eszme, érzés oly ragyogva hord,
Mint egy király az ünneplő bibort!

Bír-e más nyelv úgy epedni,
Annyi bájjal, annyi kéjjel?
Olvadóbb, mint lant zenéje
Holdvilágos, langyos éjjel,
Mely virágot s dalt terem,

Mikor ébren semmi sincs más,
Csak a fák sötét bogán :
Hangos, boldog csalogány
S boldog, néma szerelem . . .

Hát a csapongó
Gyors szavu tréfák
Játszi szökését,
Festi-e más nyelv
Oly remekül?
Pattog a víg élcz,
Ám sebe nem fáj,
Mert csak enyelgés,
Tarka bohóság
Volt az egész.

Magasztos gyásznak bánat-dúlta hangja
Úgy zendül benne, mint egyház harangja
Mely messze hinti mély, komor szavát ;
Búg, mint a gyászdal, mint sír-fáklya lobban
S mint súlyos léptek kripta-csarnokokban,
Ugy döng minden szó a kedélyen át . . . !

Ciklops pőrölye, hogyha csatát fest,
Csatakürtök bőszi riadása !
Halld ! Halld !
Száguldva, vihogva, kapálva
Dölyfös paripák robbannak elő,
Százak keze vág, százak keze lö,

Nem szárnyal a vér-ködös égre más,
 Csak ágyudörej, szitok és zuhanás!
 Rázkódik a föld, iszonyodva reng
 A merre a kartács vad tánca kereng . . .
 Dúl a szilaj kéz, csattog a kard,
 Sebet osztva süvölti: ne bántsd a magyart!

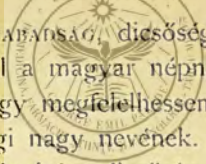
Hatalmas, szép nyelv,
 Magyarnek nyelve!
 Maradj örökké
 Nagy és virágzó!
 Kisérjen áldás,
 A míg világ áll!
 S legyen megáldott
 Az is, ki téged
 Ajkára vesz majd:
 Elsőt rebegve,
 Végsőt sohajtva!

SZABADSÁG, DICSŐSÉG . . .

(1885.)

Szabadság, dicsőség
Kell a magyar népnek,
Hogy megfelelőhessen
Régi nagy nevének.
Szabadság, dicsőség,
Mindakettő drága ;
Meg kell érdemelni
Isten igazába' !

Szabadság, dicsőség
Illik a magyarhoz,
Mint csillag az éghez,
Kard a férfi karhoz.
Küzdj, fáradj, légy bátor,
S nagyságod megadja
A verjtek gyöngye,
A csaták harmatja.

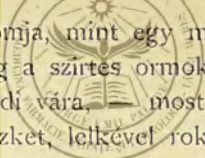
Szabadság, dicsőség!
Rendületlen álljunk,
S ez a két szent vándor
Itthon lesz minálunk.
Kettős ragyogással
Ránk deríti napját:
A szabad dicsőség,
A dicső szabadság!

DRÉGEL ALATT.

(1885.)

DRÉGELNEK romja, mint egy megkövült
Fenség, borong a szirtes ormokon,
Hajdanta Szondi vára, most a sas
Rak benne fészket, lelkevel rokon ;
Kopár feje az ég szomszédja, hol
Villámot edz a haragos vihar,
Villámot, mely nem gyorsabb, tüzesebb,
Mint a mely egykor itt vágott : a kar.

Ércz-lapjain, miket Clió heir,
Véres betűkkel áll hősök neve ;
De bár a földnek minden bajnokát
Egy rendbe rója, együtt írja be :
A Szondiénál egy sem fényesebb,
Ám hozzá méltó csak kevés akad,
Mert nem kalandszomj, dicsvágy hőse volt :
Nagy szíve küzdő honjáért szakadt.

Caesar mellében hódítás lobog,
 Antóniust sarkalja renyhe tűz
 Mit Cleopatra égő szeme szít;
 Roland dicsvágyat és szerelmet űz;
 Tíz évig vivja Tróját a görög,
 Egy szép arczért, mely romlására vált, —
 De ő egy bús, szegény hazát szeret,
 Romlatlanul s hal érte szép halált!

Hazája mitsem adhatott neki,
 Az ellenség: kitüntetés, vagyont,
 Mindent, mi embert boldogítani tud, —
 S ő komoran a kínálóra ront;
 Ott küzd vele, mint párducz, egymaga,
 Marván a rátört farkasok raját,
 És a hazának, a melyért bukik,
 Áldással küldi végső sóhaját.

Nem tudta ő, a mit tudnak sokan,
 Hogy a jelen-nyujtotta bő falat,
 Mit békén rág a bölcs megalkuvó,
 Jobb mint romolni pusztá föld alatt. —
 De mint nem hagyja fészket a madár,
 Ha gyúladt házon láng ropog-repeg,
 S száll vissza híven, bár mindenki fut, —
 Egyet tudott csak: fészken halni meg!

Meghalt, — leghívebb annyi hű között,
 A történet megmondja, hogy mikép;

De tűz levén a fönix bölcseje,
 Honnan tisztulva uj életre lép :
 Tüzes fészkeből Szondi égre szállt,
 A mily magasra csak szárnyalhatott ;
 S fön, halvány fényű csillagok között,
 Mint egy megállott üstökös ragyog !

Ki lelkesedjék, ha nem a magyar,
 Maroknyi nép, mely százával terem
 Nagy hősoket . . . ! Pusztáink temetők,
 Hol héroszok porladnak névtelen' ;
 S ki lelkesitse, hogyha Szondi nem,
 Kitől meghalni Sparta is tanul ;
 Mester ! Mikor már minden bástya rom,
 Od'adta keblét végső bástyaul.

Óh ! Drégel ! Állj soká még ! Bárha rom,
 Fajunk erényét szebben hirdeted
 Mint sok pompázó cifraság ! Te ránk
 Hatalmas multad viszfényét veted !
 Magyar vitézség ős templomjaként
 Örök szilárdan ott állj szirteden . . . !
 Elöttünk, késő nemzedék előtt,
 Minden köved egy-egy oltár legyen !

ÜDV FRANCZIAORSZÁGNAK!*

(COPPÉE FERENCZNEK.)

(1885.)

Í^FUNDÖKLŐ nemzet! Nincsen koronád,
Mégis te vagy a földnek koronája:
Mert diadémnál szebben övez át
Az ész fönsége és a szellem bája.
Téged mosolyból alkotott az isten,
Mikép a hajnalt rózsás derűből.
Oh! jöjj közénk, s urálkodj' sziveinken,
A gondokat jöttöd vidítsa föl!

Frankhon nagyságát hozzátok nekünk,
S mi sziveinket adjuk át cserébe!
Nagyok vagytok bár, csak szerethetünk
Mert nagyságtok nem döllyf mogorva képe.
Mások nagysága szinte megtapod
De a tiétek kegygyel van tele!
Ki irigyelné balgán a napot,
Mert oly magashól néz a földre le?

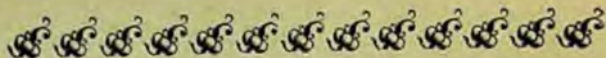
* Mikor a francia írók és művészek vendégeink voltak az országos kiállítás alkalmából.

Téged szerettünk mindig és soha
 Meg nem tagadtunk mások kegye végett ;
 Mi hübbek voltunk, mint a mostoha
 Szerencse, mely csalfán kijátszott téged.
 De nagy vagy újra ! Tudtuk ! Látva folyni
 Hős véredet, mi bennünk hit lakott :
 Mert nem lehet gorombán eltiporni
 Káplárcsizmával égi csillagot !

S te szép hazádnak nagy költője, kit
 Petőfink — élvén — testvérnek nevezne,
 Rimedhez fűzven pompás verseit
 Mint hogyha két mennydörgés versenyezne :
 Lelkes hazánk babért nyujt — óh ! fogadd —
 Suez dicső titánjának s neked !
 Az összekapcsoló óceánokat,
 S te óceánon ringatsz népeket !

Frankhon ! légy üdvöz ! Korhadó világ
 Merész repkénye, mely magasba tör
 Örök üdén s belőle szent virág :
 Észmény fakad, mely áldás és gyönyör !
 Első mindabban, a mi szép s mi nagy,
 Ki vér-megváltást hoztál a világra,
 Világszabadság hőroza — : te vagy
 Az emberiség örök ifjusága !

E. M. K. E.*

(1885.)

Erdély! te harczolsz és mi tapsolunk!
Mert szebb tusát még nem vívtál! Pedig
Nem torna ez, sem vérázott mező,
Hol a győzelmet holtak hirdetik.
Te diadalt élők felett aratsz,
Dicsőbbé tenni új évezredünk;
Mint Abelek jártok ti szerte, és
Kainokat hódítottok meg nekünk!

Voltunk mi már nagyok! óh! messze terjedt,
Tenger-vizekben fürdött két határ;
Sokszor megállott fáradtan pihenni,
Mig átrepülte gyors szárnyú madár;
Nyögött sok ország harczos nemzedéke,
Ércz terhét hordván súlyos szittya karnak;
De nagy Mátyásunk földet hódított csak,
Most sziveket hódítsunk a magyarnak!

* Erdélyi magyar közművelődési egyesület.

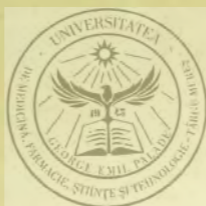
Nem nyugszunk addig, míg meg nem tevők!
 És meg kell tennünk s meg lesz téve! Mert
 Oly természetlen nem lehet fiu,
 Hogy megtapodjon anyai kebelt;
 S mit! Géniusz, mely szülte hő Petőfit,
 Titán Széchényit, vulkán Kossuthot,
 Mely a világot hódítod nekünk már:
 Meggyőzni csak hazádat nem tudod?

Nem nyugszunk addig, míg meg nem tevők!
 Míg a magyar szó, mint virág a réten,
 Mint fa az erdön, szerte mindenütt
 Meg nem fakad. A míg azok szivében
 Kik most gyűlölnék, hálás szeretet kél
 Irántunk; míg a bérz, a völgy, a part,
 A hitvány kunyhó s ezíra kastély népe
 Mind így szól: «Isten! áldd meg a magyart!»

Tőlem ragyoghat más föld! Kandi szemmel
 Meg nem kívánom! S adhat mostoha
 Sorsot e hon: hordom szent türelemmel,
 De más nép tagja nem leszek soha!
 Hazám szép nyelve, csak téged csodállak,
 Erővel, bájjal, fönséggel tele!
 Bölcsőm felett magyar szót suttogának,
 Koporsómat magyar szó zárja le!

De tégedet ne hantoljon be senki!
 Te élj, hazám! Jaj annak, a ki bánt!

Virulj a századokkal s századonként
Hajts új virágot aloë gyanánt !
S bár sivataggá váljon a világ,
Hol semmi sincs, mi egy szebb multra rá vall :
Te állj, mint Memnon szobra és dalolj,
Homlokodon szabadság hajnalával !

IFJUSÁG!

(1886.)

TEREMTŐ jóság halhatatlan kedve,
Az alkot téged, forró, ifju szív.
Szép vagy, de szebb vagy, hogyha lelkesedve
Hazát ölelsz, mely küzdeésekre hív.
Oh! én tudom: benned kétkedni vétek;
Látlak lobogni, tüzes ifjuság;
Lelkem megindul s úgy röpdös felétek
Mint a sirály villámló égre vág.

Ha töprengő apákból, szárnyszegetten,
Tehtetlenül: nem bölcs, de gyáva lesz,
Ki sorsának urává lenni retten,
S alázó jármot önnyakára tesz;
Ha egy lépés az öngyilkos halálig,
Poshadt a lég, a tett sorvad, kihal:
Akkor te jősz! Mindig belőled válik
A romboló s újjászülő vihar.

Ha van sír, melyben szunnyadoz felejtett
 Dicső erény, — sír, melyhez nem visz út,
 Fiúi gyászszal ah! te jársz a rejtett
 Ösvényeken! Könyázott koszorút
 Te tészsz a sírra, melynek pusztá fáján
 Özvegy keservvel csak a Hír zokog;
 A vértanúk kopár Kalváriáján
 Mindig ti vagytok a zarándokok.

S ha meg kell halni, senki hősiebben
 Nem hal meg, mint ti, kedves gyermekek;
 A könnyű láb csatákra szinte lebben,
 S mosoly fogad halálos, mély sebet.
 Most pattant bimbók! Kiknek kell, hogy tessék
 E pompás lét, amint tárt karral áll:
 Meghaltok mind, ha halni kötelesség,
 S a holt gyermekben férfit lelsz, halál!

E kalmár század, mely végére járva
 Hitetlenségre s alkúra tanít,
 Bús hervadást ne hozzon a virágra,
 Mely a kopárság közepette nyit.
 Egy kis oáz, mely él a sivatagban,
 Szegény vándornak új életet ad:
 A bujdosó eszmény is halhatatlan,
 Amíg üdülhet benned, ifjuság!

KASTÉLY KÜSZÖBÉN.

(1886.)

ÉBÉD után volt. Pompásan evett.
A legdrágább, legízeseb étkeket
Rakták elébe: finom ízű vad,
Pástétom, torták — annyi jó falat,
Hogy szinte dűskált bennök s a felét
Ott hagyta, hogy fogyaszsa a cseléd.
Boldog cseléd . . . háromszor áldott szolgál,
Kinek nagy úrral, gazdaggal van dolga!
Mely itt lehull: a morzsa többet ér,
Mint a szegénynél a falat kenyér.

Ébéd után volt s erkélyére ment.
A táj fölött mély, anda őszi csend.
A szép kert immár hervatag, de még
Virágok nyílnak s illatos a lég.
Halk fák között sóhajtva jár a szél,
Az elmulás az, a miről beszél,
Hogy minden elvész, a mi született,
S dűsat, szegényt közös sír árnya fed,
Hol fekszünk némán, hangtalan, magunk,

A honnan többé fel nem támadunk.
 De a nagy úr nem gondol elmulásra ;
 Az életet ragyogni, nyílni látja ;
 Az életet . . . ! Oh ! kedves, drága élet,
 Ha gondja nincs, csak édessége van,
 Ha tudjuk, hogy mulatság, mámor, élvezek,
 Uj gyönyörök várnak ránk untalan.
 Holnap meg újra holnap s mindig egy
 A fény, a pompa, a jólét, a kegy,
 Melyben résztett a szemes világ.
 Az ember mindig magasabbra hág
 És mindig több lesz a hizelkedő
 Ki érdemünket megbökölni jó.
 Minden szavunkat hallgatják, dicsérik,
 Szerelmünket, barátságunkat kérik ;
 Van szellemünk, nagy szívünk, lángeszünk ;
 Félistenekként járunk a tömegben.
 Oh ! szép világ ! Pedig mást nem teszünk
 Csak egy kevés pénzt zörgetünk a zsebben.

E gondolatra mosolyogni köll ;
 S bizonynyal ő is cölött mereng,
 Mig illatos szivarja füstje leng,
 Kéken gomolyg az enyhe légbe föl.

De ki jó amott ?
 Micsoda rém
 Áll meg a kastély
 Díszes küszöbén ?

Sötét, szomorú a képe,
 Kalapja bevágva fejébe,
 Lobogó, baljós szemek
 Villognak ki alóla,
 Tüzes keservet szórva.
 A ki látja, remeg.

Csak egy nem, ki nyugodtan
 Lépeget ottan

S megáll a komornak oldalán.

Aprócska lány,

A gyermeke tán
 Nem fél a mogorva apátúl.

S a ki e kicsikére néz,

Felejtí amaszt borzalma enyész,

Szive lágyul.

Oly szép, gyönyörű leányka.

Hogy a nyomornak is van ily virága!

Nagy kék szemében a menny . . .

Áll csöndesen,

Mig apja dühvel

Néz a magasba fel,

S jobbát fölemelve

Oldódik a nyelve:

«Adj ennem! Éhes vagyok!»

Leszól a nábob: Hej ki van ott?

«Egy ember, a ki éhes!

Nem elég ez?

Ide jöttem . . . előtted állok
 S alázatosan kunyorálok :
 Nagyságos úr, te mindig jóllakott,
 Adj a szegénynek egy-két falatot
 A lakomából, melylyel gyomrodat
 Naponként megtömöd . . . Óh! kérlek, add!»

A nábob szája zord szavakra nyílik :
 ««Ohó! te koldus! hogy mersz így beszélni?
 Nem tudsz előttem félni
 A hogy szegényhez illik?
 Tudd meg — »»

«Tudom! Iádában annyi kincs
 Hogy tán embernél sehol annyi nincs.
 Bányáid vannak s benne párták
 A kikre nézve ez a szép világ
 Nem létezik, mert rongyosan, szegényen
 Dolgoznak érted folyvást a setétben.
 Túrják a poklot, hogy te üdvözülhess!
 Hogy gazdagságod hét egében ülhess;
 Mig ők — baromnál rosszabbak, mivel
 Ez végzetét észszel nem éri fel —
 Fáradnak szörnyen és kidőlnek sorban
 Kimondhatatlanul ocsmány nyomorban.
 S ha fellázadnak a pogány munkától
 Még te vagy az, a ki haragszik, vádol,
 Családokat kétségbe'sésbe űz,
 S pusztítja őket, jobban mint a tűz,

A föld alatti, az a rémletes,
 Mely mindennap e bús vázakra les!
 Tudom: ezüstöd, aranyad ragyog,
 S szerencsédnél csak önzésed nagyobb.
 Tudom, hogy eb gyanánt bántál velem
 S egész fajod borzasztón szívtelen . . . !
 Tudom — »

— ««Megállj! hiszen rád ismerék!
 Hát megkerültél? Mondhatom, derék!
 Elmertél jönni? Bűnös, lázító!
 Ostor neked, nem úgalom! Bitó!
 Köszönd, hogy enyhén bántam el veled,
 S mást nem tevék, csak elkergettelek.
 Írigy gazember, a ki idegen
 Vagyonra vágyol s ölnéd hidegen
 Gazdádat, mivel fölötted állnak.
 Gögös bolond, ki inkább vagy vad állat
 — Hogy összemarhasd jótevőd kezét
 S éhezve, fázva járhasz szerteszét —
 Mint rendes ember, ki dolognak áll
 És végzetében megnyugvást talál,
 Mert lelke jó, türelmes s tudva jól
 Hogy másra nincs teremtve, meghajol.
 Menj! pusztulj! jó szó nincs számodra itt!
 Méregbe mártott nyelved messze vidd;
 Még egyszer meg ne mótelyezze vad
 Zavart beszéded — »»

«S ez végső szavad?»

— ««Végső szavam!»» — «Ne ejts kétségbe!»

— ««Mondtam,

És vissza nem vonom!»» — «Ha irgalom van Szivedben, ember . . . egy parányi még! . . .»

««De nincs számodra, szájas csőcselék!»»

«Isten legyen hát irgalmas neked!»

S magára hagyván a kis gyermeket,
Ijesztő arczczal, szemc szörnyü lángban,
Eltűnt a kastély széttárt kapujában.

A leányka ez alatt

A kertajtóhoz szaladt,

Ott egy pillanatig állt,

Azután bekandiká't;

S mert nem látott

Csak virágot

Mely hívólag nézett rája:

Bár sirásra állt a szája,

Egyszeriben kiderült;

Azután lassan belépett

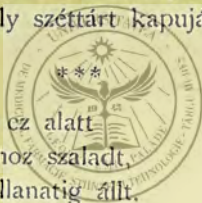
S a puha pázsitra ült;

Majd föluggrott és tipegve

Ment tovább, beljebb a kertbe,

S útja közben őszi rózsát tépett.

Gondtalan jó kedve támadt

Mint tavaszkor a madárnak,
 Bár nem tudta, hol van, ment dalolva,
 Mint a kinek aranyos a dolga.

Egyszer csak, a hol az ut
 Görbén kanyarodva fut:
 Más leány jön vele szembe.
 Öltöztetve van selyembe.
 Szép selyembe, szép bársonyba;
 De százszor szebb, mint e pompa,
 A szemében rezgő jóság.
 Egyedül jön az apróság
 És a mint meglátja ott
 A kis betolakodót,
 Hozzá ugrik nagy vidáman:
 «Megjött, a mit régen vártam!
 Baba, hogy jössz ide te?»

Fél a koldus gyermeke, —
 Menne már . . . szaladna hátra,
 De a másik jár utána,
 Utját állja, nem ereszti,
 Hízelegve újra kezdi:
 «Gyere, játszunk! légy az én
 Játszó társam, kicsikém!
 Add a kezed gyorsan, add!
 Lásd, nekem minden szabad . . .
 Nincs testvérem . . . nincs anyám . . .
 Nem szaladsz el, ugy-e nem?»

Oh! egész nap játszanám,
 Hogyha itt volnál velem!»
 Csókolgatta, simogatta,
 Bábuját is néki adta,
 Addig-addig dédelgette
 Mig megjött a régi kedve
 S elfakadt nevetve.

Játszottak vidáman, mintha réges régen
 Ismernék már egymást. És az őszi égen
 Halványodó fényvel már a nap leszállott.
 Ekkor a kis koldus tikkadtan megállott
 Mondván: «Fáradt vagyok! Aludni szeretnék!»
 És a másik szólott: ««Jól van, én veled mék!»
 Gyere be én hozzám, a kicsi szobámba,
 Van ott jó puha ágymeg aranyos lámpa,
 Inasok, komornák futnak ha kiáltok,
 Lehuzzák czipődet . . . két karom meg átfog,
 S hajtjuk a fejünket egy vánkosra ketten;
 S ágyunkba beveszszük a nagyszemü bábót.
 Azt a szépet, a kit az öledbe tettem!»»

A vakmerőt, ki a kastélyba rontott,
 Ütötték, verték, mint dühös bolondot.
 Majd összetépték a buzgó cselédek;
 Aztán vonszolták, a küszöbre léptek,
 S a megrugdaltan még egyet tiporva
 Gúnyos kacajjal dobták ki a porba.

A rongyos ember megfordult megint.
 Sápadtan, mint az eleven halál,
 Átokra nyíló rémes ajkkal áll.
 De most . . . mi lelte? tétován tekint
 Maga körül . . . a szó torkán akad,
 Torz üregéből szeme kidagad,
 Nyomott melléből vad kiáltás tör ki:
 «Hol a leányom! Hol a gyermekem!
 Egyetlen üdvöm, vigaszom nekem!
 A lányomat adjátok vissza!» hörgi.
 «Adjátok vissza, verjen meg az átok!
 Adjátok vissza! úgy-e elloptátok?!»
 A nábob int: «Adjátok vissza hát!»
 Mert bár kegyetlen hozzá, az apát
 Megszánja ő is, önnön magzata
 Jutván eszébe. — «Adjátok oda
 S isten hírével hadd menjen!» — De senki
 Nem moczczanik. A szolgák összenéznek:
 ««Úram, nyomát se láttuk gyermekének!»»
 «Keressétek hát! Minden zeg-zugot
 Megnézzetek, — végig kutassátok!
 Előre mind! — »

Leszállott a homály,
 Úr és cseléd rég eltávozva már,
 S a rongyos ember ott áll és esengi:
 «Adjátok vissza!» s hangja egyre lágyabb,
 Halkabb, nyöszörgőbb . . . bős haragja bágyad;
 Elroskad térdre s árjával a köny

Száraz szemébe záporozva jön.
 Nem eszmél semmire, időt se számít,
 Arczát elfödve, ott zokog sokáig.

Valaki a kezét
 Most vállára tette ;
 A kevély, hatalmas
 Nábob áll mellette.
 «Gyermekeidnek nincsen
 Semmi bántódása.
 Jer, kövess . . . tulajdon
 Két szemed hadd lássa.»

Selyem ágyacskából mi ragyog elő ?
 Egymáshoz simulva két angyali fő.
 Édesden alusznak, száll a halk lehellet ;
 A nábob leánya koldus lánya mellett.
 A piros szájacskák nyitva vannak félig,
 Szavakat tördelve álmukat regélik ;
 Csak az isten érti e titkos beszédet,
 Melylyel a piczinykék ő hozzá beszélnek.

Egymásra fonódtak a csupasz karocskák,
 Egészséges arczuk csupa szép pirosság
 Hófehér párnácska finom hímzetén.
 Melyik itt a gazdag ? melyik a szegény ?
 A ki őket nézi, soha meg nem mondja.
 Itt megszűnt az élet minden terhe, gondja.

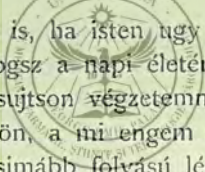
Földi bának, bajnak e küszöbkén vége.
Itt nincs más csak öröm, szeretet, csönd, béke.

Nincs köztük különbség, köszönet, se hála ;
Ártatlan, szent szívvel egymást megtalálva
Frigyüket megkötték e parányi lények,
Nem érezve semmit, csak azt, a mi lényeg :
Hogy társak vagyunk mind, a kik itten élünk,
Mind, a kik sohajtunk, csüggedünk, remélünk,
S illenék követni a dicső embernek
Azt, a mire tanít két tudatlan gyermek!

FIAMNAK.

(1886.)

MEGNŐSZ te is, ha isten úgy akarja
S harcolni fogsz a napi életért,
De hogy ne sújtson végzetemnek karja,
Hogy elkerüljön, a mi engem ért,
Hogy életed simább folyású legyen,
Hogy megkiméljen mindenféle rossz,
Tanácsom ez: nem tudva mi a szégyen,
Kedves fiacskám, légy alázatos!

Ne társalogj szegénnyel. Semmi haszna!
Hatalmasok közt legyen a helyed.
S görbedj le mélyen, hogy vihesd magasra,
Mert gyűlölik a főnhordott fejet,
Ha nem üresség, nem rang büszkesége
Emeli föl. Csak görbedj! A gonosz
Kevély koldusnak mindörökre vége! . . .
Fiacskám, lelkem, légy alázatos!

Sürögj-forogj! E bús, nehéz világon
 Mosolygó ajkkal bókold magad át;
 Elismerés lebegjen sima szádon
 S minél többször mondd: Exczellenciád!
 Ne légy irigy, ne légy rossz lelkű, dőre,
 Meglásd, jutalmat minden óra hoz,
 A sok félisten mind taszít előre, —
 Fiacskám, mondom . . . légy alázatos!

E balga főt én hányszor megvéreztem,
 Mert magamat fékezni nem tudám!
 Hol tömjénezni kellett volna, kezdtem
 Kaczagni s mentem eszmények után
 Mint egy futó bolond és kiabáltam
 Meggyőző hangon: «Pusztuljon a rossz!
 Előre! irtsuk!» s mindig magam álltam.
 Kedves fiacskám, légy alázatos!

Oh! hízelegj! és titkold ha van elved,
 Vagy még jobb tán, ha nyiltan megtöröd;
 Igenre, nemre gyakorold be nyelved,
 A mint kívánják a kegyes körök.
 Légy nyájas szolga; könnyed fürge hátat
 Sajátíts el, mely vígan hajladoz . . .
 Dobj alamizsnát vénülő apádnak.
 S kaczagd szemébe: légy alázatos.

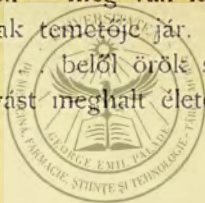
KIÉGETT CSILLAGOK.

(1886.)

HÁNY csillag ég ki fenn a végtelenben,
S hatalmas hévvel többé nem teremt!
Elhült az élet édes forrósága,
Nincs ott egyéb sötétség, néma csend.
Nem nyit virág, nem hangzik rajta dal,
S mint a halottnak nincs lélegzete:
Szellő se mocczan; — minden éjbe hal,
A bús rögöt örök fagy vonja be.
De bár kiégve, bár megfagyva régen:
A szomorú gömb ott bolyong az égen,
Más, boldog, élő csillagok sorában,
Mint egykoron, a hév s erő korában!
Forog, forog tovább, hordván a fényt,
Mit egy-egy hó nap hullájára hint;
Forog, forog . . . csak gördül, csak kering,
A mindenség élő-halottjaként.

Óh! hány ember van, a kiből kilobbant
Mindaz, mi egykor alkotó elem,

Hév, szenvedély volt! Minden oda van már:
 Lelkesedés, hit, eszmény, szerelem,
 Vágy és öröm . . . édes megindulás,
 Szent érzések tuláradtán a köny,
 Szemünknek gyöngye . . ! — s nincsen benne más,
 Csak változatlan, fásult, bús közöny,
 Unott, rideg kopárság, rémes úr.
 És mégis él, mégis szünetlenül
 Jár-kel, bolyong; találkozol vele,
 Rád néz s nem csap meg a halál szele.
 A pezsgő létben — meg van fagyva bár —
 Mint önmagának temetője jár.
 Kívül ragyog . . . belől öröklő setét,
 Hurczolja folyvást meghalt életét.

A TEMETŐ ZUGÁBAN . . .

(1886 nov. 1.)

A TEMETŐ zugában
Vetettek neki ágyat;
A többiektől távol,
Talán hogy nyomorából
Ne vessen rájuk árnyat.

Mert nem síratta senki,
Mert gondját nem viselték;
Leroskadván a porba:
Elhúlve haldokolva
Az ország útján lelték.

Nem mondva meg nevét sem,
Indult a semmiségbe;
Bús lelkét kilehelvén,
Csak egy szó ült a nyelvén,
Nem több, csak ennyi: Vége!

Ilyen szegény halottat
Ilyen hitvány halottat

A czifra, fényes, drága
Szép temető porába
Talán még sohse hoztak.

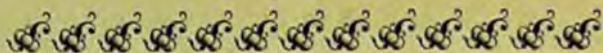
Oh! bezzeg a sírásók
El is temették szépen:
Behantolták mulatva!
Egy névtelen darab fa
Gubbaszt a sír tövében.

És alszik és enyészik
És porladoz magában,
És álma hosszú, csendes;
De tán a többi sem tesz
Mást lenni az éjszakában.

A temető kigyúlad,
Hatalmas lángok égnek.
Koldust ki venne számba?
Sem koszorú, se lámpa,
Egy mécs se jut szegénynek.

Bolygó tüzek részvétből
Meglátogatják lopva;
Ott tánczolnak felette,
Sáppadt, komor fényt vetve,
Nyom nélkül ellobogva.

KÖLTŐ SZOBRA ELŐTT.

(Debreczen, 1887.)

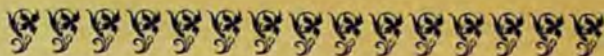
Költő, ki érczbe öntve állsz a talapzaton,
Mély áhitattal csüggök tündöklő arczodon ;
Örök szilárdan állva, egekbe néz szemed,
Mintha merengve néznéd fönt járó szellemed.

Istenileg részvétlen állsz a tömeg fölött,
Mely száz s ezer bajával körülted hömpölyög ;
Nem veszed észre immár halandók bánatát,
Dicsőült pillantásod bennünket meg se' lát.

Óh! élve mennyit sírtál, szivednek mélyiből !
Szemed hó könnye érczet olvasztott volna föl.
Most nagy vagy és dicső vagy, a nép csodálni jár,
De nagyságát az ércz-szív többé nem érzi már.

Lángoltál, lelkesedtél, míg jártad lenn a port,
De néma részvétlenség közönnyel rád tiport ;
Most lelkesednek érted s te a magasba fenn
Állasz közönnyel, némán, örökké hidegen.

BÚS VITÉZ.*

(1887.)

SZEGÉNY Vitézem! Nyugszol végre hát!
Vitézül hordtad bús élted baját,
Bár sorsod átká s ember közönye
Ugyan nyomott a föld porába le.
Most végre ott vagy s jól érzed magad.
Békét a sír minden vándornak ad,
Kivált neked, kit pályád elgyötört.
Épedve nézted azt a kis gödört.
* Oh! hogy ne! Hisz jóságos szívedet
Nem a halál — : az élet törte meg.

Mért volt az élet hozzád mostoha?
Én jobb embert nem ismertem soha.
Vagy tán a sors is azt tiporja szét,
Ki védtelen s ki senkinek se vét,
Mint gyáva nagy suhancz, a ki gonosz
Szeszélylyel félénk gyermeket kinoz?

* Matkovics Pál, a ki Bús Vitéz álnéven közölte legjobb humoros. dolgozatait. Nyomorban halt meg.

Szenvedtél annyit, mint tán senki más,
 Kegyetlenül omlott rád a csapás,
 Tövistől vérzett mártir-homlokod,
 S csak azt tudom: nem adtál rá okot.

És láttam embert, látok szüntelen,
 Kinek a lét virágokat terem,
 Kit úgy követ nyomon, bármerre lép,
 A boldogság, mint bérruhás cseléd;
 Kinek minden percz mámor és gyönyör,
 Ki nem bukik le, ha magasba tör,
 Ki aranyának fényében ragyog,
 Kit a szerencse cserben nem hagyott, —
 Ember, ki gazdag, nagy, dicső, remek;
 S csak azt tudom: nem érdemelte meg!

De vége már! Öröm, bukás, siker,
 Kéj, fájdalom — mind itt végződik el.
 Volt bár a földön óriás a bú,
 A föld alatt csak egy marék hamú.
 Alszol s nem ébredsz; álmod sincs talán;
 Nőhet porodból rózsza vagy csalán.
 E nagy, bolond gömb csak forog veled,
 De nem tudod már s nem nehezteled
 Hogy ember, mint te, mindig újra támad,
 És nem lesz vége a komédiának!

EGY POÉTA LEVELE BARÁTJÁHOZ.

(1887.)

ÁZT IRJÁK rólunk: Mily csodálatos,
Hogy mostanában a magyar poéták
Nem élnek úgy, a mint hajdanta éltek,
Függetlenül, merészen, szabadon,
A sorssal és világgal szembe nézve,
Főn hordván mindig büszke fejüket,
Mint koronáját erdők díszé: tölgy,
Mint égre nyúló, hajthatatlan oimát
A bércz . . . ! Nem élünk már költőileg !
A költészet hiányzik életünkől.
Megalkuszunk a végzettel s megyünk
Az országúton, mint a többi köz-lény,
Mint párosával meglánczolt rabok,
Kiket havas mezőkön pattogó
Korbácsal vernek zordon őreik,
Amint vonulnak rémes, hosszú sorban
Az ólombányák örök éjjelébe.
Leszállunk az Olimpról és beállunk
Napszámosoknak . . . ! Egyikünk tanár lesz,
S komoly tanszékről, összeránczolt képpel,
A zsenge ifjuságnak prelegál,
S ír kalkulust, fogalmaz tercziákat

A nagyreményű nebulók javára,
 Kik tiszteletből a tanár urat
 Kicsúfolják, a hányszor tehetik.
 A másikunk bürokratának áll be,
 Statisztikát ír és számolja buzgón :
 Hány gyermekkel több, hánynyal kevesebb,
 Hány tót napszámos szegte a nyakát,
 Bukván alá magas ház tetejéről,
 Melynél csupán a házbér magasabb.
 A harmadik kötvényt ír, biztosítván
 Sok érdemes halandó életét.
 A negyedik bankot szolgálni megy
 S nap-nap után megírja ékesen :
 «A szilva csendes és a buza hág ;
 Az esti tőzsde kezdetben szilárd volt
 S állott a kurzus, mint Sion hegye,
 De később gyengült, mert a német császár
 Hármat tüszszenteti éh-gyomorra. (Ómen!)
 Egyébiránt a zsiradék szilárd,
 S nagyon méltányos a provizionk :
 Métermázsánként tiz krajczár csupán.
 Vagyunk uram, kiváló tisztelettel !»

Így él a költő nálunk? Így bizony!
 Ily józanul, ily böles önfékezéssel.
 S költőileg csupán a piktor él,
 A fölkapott, a kedves, a szerencsés,
 Kinek a város ingyen telket ad,
 Hogy építsen rajt szép áteliert,

Különcz izléssel, vonzó cziczomával,
 Ahol magának és művészetének
 Áldozhat, élhet reggeltől napestig!
 Nem irigyellek, boldogabb testvérünk!
 Fogadd magadnál a gyönyörködő
 S vásárló műbarátot, aki csengő
 Pénzzel megváltja festett álmidat,
 Képzelméd szindús alkotásait!
 Fogadd a hölgyek elegáns csapatját,
 S a múzsákat, kik tőlünk elriadnak
 Mert templomot számukra nem tudunk
 Építeni! Csak élj költőileg,
 Mi meg hurczoljuk a jármót tovább,
 Kevély fejünket némán megalázva,
 Mert nincs menekvés, nincs, nincs!

Vagy talán

Éhen bolyongjunk és egyik kezünkkel
 Költőileg kolduljunk, míg a másik
 A lant fölajzott húrjait veri?
 Élven a versnek és élven a versből,
 Költőileg rongyos kabátban járunk,
 Lyukas czipővel vervén ütemet
 A költemények égi ritmusához?
 Költőileg koplaljunk és engedjük
 Költőileg elveszni kis családunk,
 Mely minden üdvnél kedvesebb nekünk?
 Költőileg lenézzünk magunkat
 Az emberektől? Túrjunk gúnykacajzt,

Sértő szánalmat, lázító kicsinylést,
 Azoktól, kik nem értenek bennünket,
 S csak azt látják, hogy rongyosak vagyunk,
 De rongyaink közt nem látják lobogni
 A költészetnek titkos, szent tüzét?

Igen! csupán a kézzelfogható,
 Tapintható és szemmel látható
 Kell a tömegnek, mely durvul belől
 S eszményt nem ismer! Érezni a szépet
 Oh! mily kevésnek adatott e földön!
 A szín pompája még lekötheti,
 A festett kép hatalma, kellemé
 Szemébe ötlük s a tekintet élvez,
 Habár a szív üres, fagyos marad.
 De add elé a legszebb költeményt,
 Minőt csak nagy szív és fönséges elme
 Örök formába önthet . . . add elé:
 Remek voltát érezze ki belőle!
 Nem érti meg, nem érzi át soha,
 Ha nincs hő lelke, mélyen érező,
 Ha nem szárnyal értelme magasan,
 Nem járja át csodálatos varázsszal
 A gondolat láthatlan ereje,
 S a költeményben csengő isteni
 Zenére nem jön kéjes indulatba!

Oh! tudnátok csak, hogy mit érezünk
 Mikor szívünknek legszentebbjeit

Tapodva, megtagadva, elmegyünk
 Bálványokat szolgálni, a kiket
 Imádni nem tudunk . . . a kik között
 — Magunkat tépve — akként sorvadunk,
 Amint sorvadna a szegény madár,
 Ki énekelni égi napsugárban
 Szűz tiszta lég fris árában szokott,
 Ha lépre csalván vásott rossz fiúk,
 Örök fogságra pinczelyukba dugnák!

S ez így tart évek, hosszú évek óta!
 Vergődünk folyvást és hiába minden!
 Tiltó ujjával visszautiz a lét,
 Ha börtönünkből menekülni vágyunk,
 S fülünkbe súgja tompán, komoran
 Egyhangú jelszavát: Kenyér! kenyér!
 Csak annyit enged, hogy gyülölt igánkban
 Más, szebb jövőről — álmodozhatunk!

Itt ülök most is . . . s a kalmár-morajban
 A mely körül zsong, tétlenül merengek,
 Kezemre hajtva lankadt homlokom.
 Elöttem bájos képek rajzanak . . .
 Szabadság . . . egy kis fészek, messze tájon,
 Magas hegyek közt, erdők rejtekén,
 Hol a patak virágok közt siet
 Vígán tova, dalos vándor gyanánt,
 És illatot hord minden fuvalom,
 S a természetnek édes gyönyöre

Ezer madár dalában áradoz . . .
 Ott élek én . . . ujjászületve, mintha
 Terhelt vállamról, őszülő fejemről
 Levettek volna minden földi gondot.
 Elégedett és független szegénység
 Övez körül, mely jármot hordanom
 Nem kényszerít. Csak annak élek ott,
 Amit szívem, amit lelkem kíván,
 Csak annak élek, a mi szép, — csak annak
 Amit becsülök, szeretek, csodálok!
 Ha dolgozom, jó kedvvel dolgozom.
 Végezve munkám, megyek a szabadba,
 S növő fiacskám játszi lépteit
 Gyermekeké válna boldogan kísérem.
 Az estharang megkondul a toronyban,
 Halkan remegve szárnyal el fölöttünk
 Az ájtatos hang, mintha a napot
 Vágynék követni, mely ragyogva száll le,
 Vonván magával méltóságosan
 Sugár-palástját, mint egy távozó
 Király a hosszú, bíboros köpenyt.
 Felnézek a tündöklő boltozatra
 S fohászkodom az ég szelid urához:
 «Maradjon így örökké! mindörökké!»
 Nyájas lakomba visszatérve, ott
 Édes fáradtság lágy terhe alatt
 Szemem lezárul s békében, nyugodtan
 Kedves páromnak keblén alszom el.
 Oh! milyen álom! És csak álom, álom,

Csak álom . . .! És való nem lesz soha,
Soha, soha!

A durva zaj fölébreszt,
Megdörzsölöm szemem és újra látom
Az élet arczát. Mint Medúza fő
Mereszti rám kegyetlen, zord szemét.
Aztán megszólal, gúnyos szájalommal:

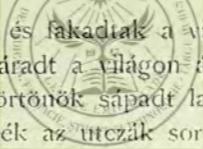
«Dicső poétám! Hogyha itt minálunk
Költőileg nem tudsz megélni és
A próza úgy bánt, hogy belébetegszel:
Van egy jó eszmém, tan javadra lesz.
Ne várd be, míg a sóvárgás megöl,
Vagy a tehetlen, nagy harag mián
Észed megbomlik s örütek közé jutsz.
Ha eljön a vidám tavasz, eredd
A zöld erdőbe és válaszd ki ott
A legszebb ágat, melyen valaha
Sírt-rítt, epedt szerelmes csalogány.
Akaszd föl lantod és hogy a hatás
Teljes legyen, a lant mellé magad.
Majd nekrológok szerte hirdetik:
Magyar költő volt. (Ég bocsássa meg!)
Költői módon élni nem tudott,
Prózában teltek hosszú napjai.
De életét pompásan zárta be:
Halála szép, költői, érdekes!»

PILLANGÓ AZ ASZFALTON.

(1887.)

ÍAVASZ volt és fakadtak a virágok,
És balzsam áradt a világon át,
S a czifra börtönök sápadt lakói
Vígán belepték az utcák sorát.
Bolyongtam köztük én is; vitt magával
A fényes, zajgó ember-áradat;
De lelkem künn járt a szabad mezőkön,
Bércz oldalán, hullámzó fák alatt.

Ekkor — mi ez? Nem hittem szemeimnek:
A hórihorgas zord házak között,
Magánosan csapongva, tévedezve,
Fehér, nagy szárnyu lepke röpködött.
Majd fáradván, leült a burkolatra.
Féltettem a bohót. Mily végzetes
Kíváncsiság hozott ide? Csavargó
Könnyelmű jószág, rögtön tova . . . hess!

Mért hagytad el meződet, a virágok
 Nyiló körét, mely mind érted eped ;
 Az erdőszélt, hol a kakuk buvik már
 És babonás párokkal enyeleg ;
 Kis tükrödet, a halkan lejtő forrást,
 Hová szomjas madár üdülni jó ;
 Mért hagytad el? Hogy itt e cifra népség
 Taposson össze? Mily rút temető!

Hess, hess, pillangó . . . ! Közelébe mentem
 És megriasztám. Fölröttent s repült
 Libegve jobbra-balra ; majd leszállott
 Gyanutlanul s az út porába ült.
 Fogalma sem volt, hol van s mily veszélyben?
 De tán érezte, hogy e tér zaja,
 É furesa zsongás nem a rétek, erdők
 Halk, álmatag, rejtelmes moraja.

Egy úri gyerkőcz ekkor neki rontott
 S elkezdte üzni. Fölszállt, lebegett
 A pillangó és menekült ijedve
 A tarka-barka sokaság felett.
 Vihogva hessegette a fucska.
 Aggódva néztem . . . most megfogta . . . nem!
 Utána dobta bársony fővegét, de
 Az üldözött kisiklott hirtelen.

Tovább cikázott. Láttam könnyü röptét.
 Az utca-sarkon némán álldogált

Egy ifju lány, árulva ibolyáit
 S a pillangó a kis kosárra szállt.
 Nem félt. Megejté a kosárba gyűjtött
 Apró virágok színe, illata.
 Minthogyha náluk oltalmat keresne,
 Úgy sietett, úgy menekült oda.

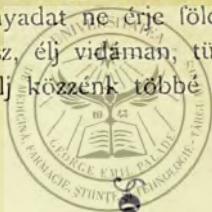
S mit tett a lány? Kegyetlen' megragadta!
 Szegény pillangó! Meg volt írva hát,
 Hogy itt enyészsz' el, egy goromba kézben,
 Mely elmocskolja szárnyad himporát.
 Isten veled! Többé nem édelepsz már
 Nyíló vad rózsák égő kebelén
 S virág nem ágyaz csöndes temetőt, ha
 Lassan kihűny az áldott nyári fény.

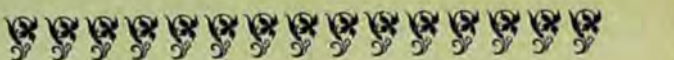
De nem . . . de nem . . . ! A kéz nem tépte össze.
 Csodálatos . . . megkönyörült a lány.
 Saját nemének gyöngeségét szánta
 E pillangónak sorsában talán?
 Talán szívében első szerelem nyílt
 S a szerető irgalmas lelkü mind.
 Ki tudja, hogy mért? De a bájos foglyot
 Kézéből tova röppenté megint.

Elszabadult. S utját az égnek vette,
 Mely vakító pompában tündökölt.
 Szállt, szállt föl a sugárzó kék magasba,
 Minthogyha már nem vonzaná a föld.

Szellő ragadta meg fönn a magasban,
El, el hamar . . . talán kereste rég,
Hogy vigye innen a mezőre vissza ;
S eltűnt. Elfödte fény és messzeség.

Sokáig néztem s már nem látva többé,
Utána küldtem védő sóhajom :
Parányi jószág . . . ! Lepke társaid közt
Maradj te meg . . . lombjával a vadon
Takarjon el, hogy több veszélyt ne láthass ;
Szép szárnyadat ne érje földi szenny ;
Mig élhetsz, élj vidáman, tündökölve
S ne tévedj közzénk többé soha . . . ! menj !

BISMARCK.

(1887.)

HA állanál Titánok csapatában
Egy fejjel volnál magasabb talán,
Hát még ilyen törpék közt! Himaláyát
Mutat minden domb, hogyha csak silány
Vakandtúrások vannak körülötte.
Mohón figyel agg Európa rád,
Hallgatva les, mint iskolás gyerkőczök
A haragos tanító ajakát.

Vas ember! Állsz, mint Róduš vas koloszsza
És görnyed a világ. Hatalmasabb
Mint gőgös Caesar, mint sas Bonaparte;
Minden csak bolygó és te vagy a nap,
Bábszinházzá vált a világtörténet,
S te rángatsz mindent tetszésed szerint,
Császárt, parasztot, pápát, össze-vissza;
Ember te vagy csak -- báb a többi mind!

Méltán vagy dölyfös és merész! Hatalmad
Mindent leöklel, mindent porba vet.
Hatalmas, óh az, mert mindenki bámul,
De mégse nagy, mert szívünk nem szeret.

A kit meghódítsz, azt te összezúzod,
 Fölényed sértő, mert daczot nevel.
 De a valódi nagyság vonz. Valódi
 Nagyot csodálni és szeretni kell.

De mindegy! Állsz a hatalom Olimpján,
 S elgondolod, kevély gúnynyal tele:
 Hozzád hasonló nincs e gömb-világon,
 Te vagy a föld legelső embere.
 Legelső ember! S én mélázni kezdek
 Jövődbe nézvén és elgondolom,
 Hogy te is elmulsz és lehet hogy egyszer
 A te poroddal vegyül el porom.

Igen, te óriások óriása,
 Te legdicsebb, te legfélelmesebb,
 Te nem vagy több a természet szemében,
 Mint egy csavargó, rossz, gazdátlan eb,
 Mely elveretvén minden ház-küszöbről
 A város végén egy árokba dül,
 S utolsót nyögve búcsút mond a létnek
 Megsiratatlan, észrevétlenül

Igen, te császárok parancsolója,
 Elmulsz te is. Igen! Majd a halál
 E rongyos, tréfás vándorló legény, ki
 Dússal, szegénynyel egyként czimborál
 Nálad terem s kifujja fütyörészve
 Testedből a hatalmas életet,

Mint pór-asszony a hitvány faggyugyertyát,
Mit elkoppant és a szemétre vet.

Tüdőd, mely tágul és szorul s az isten
Szabad legét mélyen, mohón szedi,
Egy húsdarab, mely mint a hámor gépe
Dörömböz benned s véred szökteti;
Egy gyöngye ér, mely elpattanni késik,
Egy szál ideg, mely még el nem szakadt:
Lám, ebből állasz és ez ád erőt, hogy
Teremts és rombolj birodalmakat.

De azt, a kit piros vér öczeánja
Nem moshat el, oly roppant polczon ül,
Azt egy parányi és szeszélyes vércsöpp
Ledönti onnan kíméletlenül.
Egy buta vércsöpp, mely merész agyadba
Akkor tolul tán, a mikor csodás
Világrongáló terv fogamzik benne.
De nem vár. Megfojt és a földbe ás.

A földbe ás. Ott fekszel mozdulatlan
S bomolni kezd a fölséges tetem;
S mely a világot pórázon vezette,
Rút féreg csúszik lankadt kezeden;
És nincs erőd, hogy elhajtsd, nincs erőd, hogy
Egy ázalagtól most megvédd magad;
Te, a ki egykor diadal-utjokban
Megállítottad a királyokat.

Szegény félisten ! Némán, elhagyatva,
 Alázattal kuczorgasz oda lenn,
 És napról-napra pusztulsz, roskadozva,
 És napról-napra, lassan, nesztelen
 A föld közös rögévé omlasz. S végre
 Mindaz, mi népek szemefényve volt,
 Csak arra szolgál, hogy ekével szántsák,
 Hogy szaporítsd a láb alatti port.

Elmulsz. S az ezredévek jönnek, szállnak,
 S elmúlik minden, a mi a jelent
 Hozzáfűzhetné a jövőhöz, Minden,
 Mi egykor itt történet-számba ment.
 S jön más világ, más kor, más emberáram,
 Csodálatos, tökélyes nemzedék,
 Mely semmit, semmit nem tud rólunk, vagy csak
 Homályosan emlékszik vissza még.

S előkerül szobrodnak egy darabja,
 Márvány darab, a mit futkározó
 Suhanczok vígan hajigálnak. És ott
 Egy-két betű, néhány sár-födte szó
 Még nagyságod s nevednek hirdetője.
 Megáll egy perczre, a ki rája lel ;
 Betűzi, nézi — és az érthetetlen
 Fakó követ kaczagva dobja el.

TÖKÉLETES BERENDEZÉS.

(1887.)

A VÁROS legszebb pontján állt a ház ;
Kívül-belül oly tündöklő, csodás
Hogy összegyűlt előtte a tömeg,
És tátott szájjal úgy bámulta meg,
Mint valami kővé vált tüneményt.
Ember nem látott soha ennyi fényt.
Bámulatos, mi mindent oda raktak ;
Egy középkori dómon sem faragtak
Talán több gonddal ennyi czifraságot.
Minden faragványt művész keze vágott.
Tökéletes szép minden porczikája
És mindenen a styl művészi bája.
A síma bádóg, mely a tetőt fedi,
Magát a napsugárt remegteti,
Hogy egyszer elbukik, ha nem vigyáz ;
Oszlop van rajta, egyre-másra, száz,
S mind tiszta márvány, porfir és granit
Mely egyesül sok motivumban itt .
Massziv erkélyek nyúlnak jobbra-balra ;
Olasz művész freskót pingált a falra ;

Kecses fülkében amorettek állnak,
 Oly élénkek, hogy szinte diskurálnak.
 S közbül hatalmas, óriás czimer;
 Annak való, ki kételkedni mer;
 Én tudtam régen, hogy a szellemes
 Ház-építő már — tavalyi nemes!

A házi úré a földszint felett
 Köröskörül az első emelet.
 Szalón-Olimpus, szoba-végtelenség,
 Minden darabja izlés, pompa, fenség!

Véletlen volt, vagy nem tudom mi, de
 Ki nem térhettem s eljötök ide;
 Nagyon, nagyon kért, hogy meglátogassam.
 Haladtam hát föl, — meg-megállva, lassan,
 Hogy megcsodáljak mindent, a mi ott
 A lépcsőházban szerte csillogott —
 S a villanyos gombocskát megnyomám.
 Fényes jelmezben ugrott most ki rám
 Egy raj inas: — s mint ostromló sereg
 Mely a falat serényen szállja meg,
 Mosolygó képpel mind egyszerre «támadt»;
 Elkezdtek húzni a felső ruhámat;
 Sőt kettő-három feljebb is kapott,
 S levették rólam a dísz kalapot.
 Aztán a buzgó livrès regiment
 Egy büszke tagja megfordult s bement
 A névjegyemmel; kis vártatva jött,

Megállott a nagy szárnyajtó előtt,
 Borotvált arcán pártoló kegyesség
 S kezét rátette a kilincsre: «Tessék!»

Beléptem . . . és elkáprázott szemem.
 Nem vártam ennyit, istenemre, nem.
 A perzsa szőnyeg lépteim nesztét
 Elfogta lágyan. Jártam szanaszét
 Nehány teremben. Csönd volt, mint a klastrom
 Czelláiban. A bronz és alabastrom
 Az ében és a mahagóni fa
 Uralkodott itt. Úgy síkolt tova
 Tekintetem a selyem és brokát
 Hullámain, mint méla holdsugár
 Ezüst tavon, hová üdülni jár
 Ha túl forrók a nyári éjszakák.
 Száz apróság, tündöklő semmiség,
 Mesés diván, filigrán művü szék,
 Oly könnyű, mint egy elmés gondolat,
 Darabra törnék nyárspolgár alatt;
 Nem birna meg mást, csak Titániát.
 (Vagy titeket még, óh! ballerínák!)
 Norvégiában nincsen annyi tó,
 A hány tükör — kristályból — látható
 Itt fent s alatt, goblénekkal keverve,
 A vendég arczát százszor vissza verve.
 Festmények: Rembrandt, Rübens, Tizian.
 Van spanyol is s van vagy két honi tán.
 Dísz-albumok, könyvek fölé hajolnak

Makart-bouquet-k és hosszú pávatollak.
 Felbúvölik a keleti világot
 Vázák és benne trópusi virágok,
 Életnagyságban széles pálmásátor ;
 Itt van kicsinyben az egész aequator ;
 És füstölőknek illatos ködét
 A fűszeres lég lassan úzte szét
 Mint szentegyház a tömjén illatát.
 Érzékimet mámor hatotta át,
 És lecsukódott mindakét szemem,
 És fölsohajték halkán : «Istenem !
 Ha van gyönyör, itt van a kéjek kéje,
 Ha van boldogság, itt van a tökélye !»

Nyílt az ajtó és a földi éden
 Gazdája jött be, sápadtan, sötéten.
 Leültetett s a konverzácziót
 Megkezdte, húzván és vonván a szót.
 Bámultam. Arcza fonnyadt volt s hideg.
 A nagy gyönyör nem látszott rajta meg.
 Aztán fölálltunk és vagy húsz terembe
 Vitt el magával, megmutatva rendre
 Kazalban álló drágaságait.
 Mindig pompásabb, szebb szobákba vitt
 És magyarázta selymét, bársonyát
 A mint haladtunk gyors lépésben át.

«De úgy-e, arczom sárga és komor ?
 Hja ! nem csoda. Barátom, a gyomor

Oh! a gyomor! Az a valódi kincs!
 Jaj annak, a kinek étvágya nincs,
 Nincs és nem is volt, vagy ha volt, olyan
 Rég, hogy nem emlékszik rá! Komolyan
 Mondom, barátom, három hét alatt
 Alig esik jól három kis falat.
 Étél helyett pepsint eszem, de mégse —
 (Éz az ebédlőm, — a berendezése
 Harmincz ezer forint volt) mégse használ.
 (Nincs Budapesten még egy ily halas tál!)
 Gyomrom nem tűri a szeszes italt
 Pedig sovárgók a pezsgőre. (Halt!
 Tekintse meg e kancsót, — szímarany;
 Ötszázhatvan forint sterlingembe van.)

Migrain gyötör — oh! ez még csak az átok.
 Megtörténik, hogy egy hétig se látok,
 És ez alatt minthogyha koponyám
 Pörölylyel ütnék . . . keserű a szám,
 Zúg a fülem . . . s a gyógyszert nem találok
 Sehol . . . Sehol . . . ! Ah! nincsen semmi álmom!
 Irtóztató álmatlanság kinez.
 Van éjszaka, hogy örületbe hoz.
 (Éz itten a hálószobám — remek
 Minden darabja . . . jól tekintse meg!)
 Csak úgy alszom, ha ópium van bennem,
 Naponta egypár grammot kell bevennem.
 Pedig csak arra, arra volna vágyam
 Hogy egyszer jól aludjam! (Itt az ágyam,

A baldachinja hat ezer forint,
 Vizsgálja meg jól, — nézze ezt a színt . . .
 Ilyet nem látott . . . hát e párna . . . lágy
 S mégis rugós — óh! ez páratlan ágy!)
 Igen, barátom . . . én hozzám az élet
 Sohsem volt más, mint undok mostoha.
 A férfikor utcunque semmivé lett
 S én nem szerettem még senkit soha.
 Hanem azért háromszor házasodtam,
 Dús hozománynyal... mit néz, kérem, ottan?» »

Az ajtót néztem. Úgy szólván szaladva
 Köszöntem s mentem, ki-ki a szabadba,
 Ki-ki a levegőre. Hadd vegyek
 Egészséges, szabad lélegzetet,
 Hadd lássam, hogy cikázik a madár,
 Hadd halljam, hogy a fürge, proletár
 Veréb csoport mily vidoran csacsog
 Mig szedi föl a vékony falatot. —
 A ház előtt még akkor is csapatban
 Állott a nép. Egy Lázárt megragadtam:
 «Te! náladnál nagyobb koldus van itt,
 Nézd csak, e cifra palotában itt;
 Eredj be hozzá! Most otthon van éppen;
 Ott ül, szegény, legcsillogóbb termében;
 Lököl el utadból a cseléd-hadat,
 Eredj be hozzá és szánalmadat
 Dobjd oda néki -- alamizsnaképen».

EGY VETERÁNNAK.

(1887.)

Csodálatos, hogy el nem vándoroltál,
Mint bús apostol, a ki látja, hogy
Egymásután kiálszik minden oltár,
S a hűtlen nép bálvány elébe rogy.
Csodálatos hogy itt vagy s tudsz remélni,
És haragodba gyöngéd hit vegyül.
Pedig százszor jobb sivatagban élni,
Mint sivatag-tömegben — egyedül.

Oh! jól tudom, elmentél volna régen,
Hajlott korodnak biztos támaszát
Meglenni máshol, áldottabb vidéken,
Csak ne szeretnéd oly mélyen hazád.
Elmentél volna . . . Oh! de gyökerestül
Nőttél ide. Olyan vagy mint a fa:
Egy földnek él, míg él, míg nedve pezsdül,
Dögvészes légben sem mozdul tova.

Beteg világ! A nagy tanoknak vége,
És jelszavunk: alkudni kisszerűn.

Lenézett árva az erény szépsége,
 S hódítva jár a gőgös arczu bűn.
 E kor mindent, mi nem szerencsés, vádol,
 S minden sikerre azt kiáltja: jó!
 És elveti a jellemet magától,
 Mint kincs-terhét a súlyedő hajó.

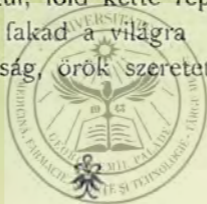
Árként szakadt ránk a sok szennyes érdek,
 Zuhogva ömlik, nincs előtte gát.
 A tántorgó, az elbukó tömérdek.
 Döbbenve kérjük: lesz-e vége hát?
 De ámbár nincsen e kérdésre válasz,
 Te nem vagy köztük, ezt tudnunk elég;
 E bús özönben mint a gránit állasz,
 S az eszménynek van hol pihenni még.

Állsz, mint az oszlop! Állj is. És viseld el
 Hogy megdobál a kor méltó fia,
 S illetlenül tisztességedre nyelvel.
 Oh! nagyszerű, pompás paródia:
 E kegy-lesők, kiket hajlongni látott
 Minden nagy úr, — e kedves, czifra had,
 Melynek divat szab elvet és kabátot,
 Gúnyolja a te — hiuságodat!

Egy hiuság van: büszke fővel állni
 Gonoszra készítő hatalom előtt;
 Egy hiuság van: megvetni, utálni
 Az aljasság lábánál térdelőt.

Egy hiuság van : tetszeni a jóknak ;
 Egy hiuság van : soha semmiét
 Meg nem kívánni az alávalóknak.
 E hiuság volt mindig a tiéd !

Ne vessen bár a bölcsek nagy csapatja,
 Maradj ilyen te ! Olcsóbban ne add.
 E hiuság az, mely kezébe adja
 Catonak a magába vert vasat.
 E hiuság visz a Kalváriára,
 Hol ég sötétül, föld ketté reped ;
 E hiuságból fakad a világra
 Örök szabadság, örök szeretet !

KIK A DÖLYFÖS JÓLÉT . . .

(1887.)

KIK a dölyfös jólét kegyeiben járnak,
Engemet gyűlölnek, engemet utálnak;
A kik görbe háttal ünneplik a rangot,
Konditnák fölöttem a lélek-harangot.

Szolgacsoszogással a kik járnak-kelnek,
Koncz-leső szájukból hüzelgest lehelnek,
S túriik a hatalmat, ha még olyan aljas:
Ez a népség engem gúnyosan szidalmaz.

A kik a szerencse mosolygását lesik,
És a kincs-osztónak hajlamát keresik,
Legyen bár a kincse összerablott jószág:
Bolond makacsságom' szinte megátkozzák.

A kik elveikből zsibvásárt csinálnak,
Haszonért, jó zsoldért jobbra-balra állnak
S megvetik az embert, ha van hite, lelke:
Ez a népség engem halálra öklelne.

Kiket gőgössé tett az arczatlanságnak
 Sikere, jutalma: szánó arczot vágnak
 S úgy tekintenek rám, vigyorogván sorra,
 Mint jóllakott inas a szegény vándorra.

A nagy pohos önzők, megtömött gyomorral,
 A kik nem éreznek a siró nyomorral,
 S hagynának pusztulni milliókat éhen:
 Ez a kedves népség fölfalna dühében.

De más ember is van e tágas világon,
 Vannak, kik szeretnek, sokszor érzem, látom,
 Kik a bálványoktól elfordulnak szintén,
 És az igazságot úgy szeretik mint én.

A kik mind fáradnak, hogy riaszszak, keltsék
 Az alvókat, mondván: Nincs más, csak műveltség!
 A mi késlelteti, a mi utját állja:
 Emberi gyöngeség hitvány babonája.

Nincsen úr, nincs szolga, — van munka, van jellem,
 Soha egy boldogság ezer inség ellen!
 Tiszteltetni vágyol: légy jó! Nagyra vágyol:
 Alkoss lángeszeddal édent a világból!

Bíborunk: hogy szépet, igazat műveljünk,
 Koronánk: fényessé alakítani lelkünk.
 Istenünk a jóság, vallásunk a béke,
 Felségünk a szellem örökös felsége!

Szabadság, mely bölcsen magát kormányozza,
Hatalom, mely romlást nem hoz csak a roszra,
Föld, a hol megélni nem lehet a gaznak.
Elégedett világ — : se koldús, se gazdag!

Eljön, eljön, eljön! Hirdetem, kiáltom.
És ha eltiportok, jaj nélkül kiállom.
Nevetem a lábat, mely nyakamra hágott.
Nem lehet megölni a jövő világot.

NEM VAGYOK TÖBB . . .

(1887.)

NEM vagyok több széthulló anyagnál,
Az enyészet durván rám tipor ;
Elmúlok, ha napjaim lejárnak
S lesz belőlem egy maroknyi por.

De a míg él bennem egy idegszál,
Anyagomban lángot szítva fel :
Annak élek, a mi szép a földön,
Annak élek, a mi fölemel.

Annak élek, a mi halhatatlan,
Mint az égbolt ragyogása fenn,
Múló élet tündöklő eszményi :
Hit, szabadság, lángész, szerelem !

Hűlő testem átadom a földnek,
Hogy helyettem hozzon létre mást ;
S küszöbén az örök elmulásnak
Üdvözlöm az örök haladást !

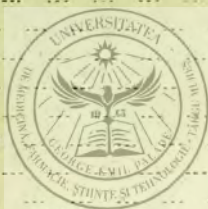

TARTALOM.

	<i>Lap</i>
A zászló	3
Ágyugolyók az arzenál udvarán	6
Vándor madár	9
Lánecsörgés	12
Hősök harcsterén	16
Vágy	18
Végső óhaj	20
Ephialtes	22
Munkácsi Mihálynak	25
Kóbor lantos az udvaroncz előtt	28
Költő a Kalvárián	30
Római dalnok a római ifjúsághoz	33
Krampuszkirály	35
Szibariták dala	38
Gyermekek a Kálvárián	40
Királyok násza	43
Hugo Viktor	46
Catullus dala mennyasszonyához	50
Lakájok kardala	52
Hová temesetek	54
Hegy és király	57
Templomban	61
A kis Savoyard	64
Kiszáradt forrás előtt	67
Október 6.	70
Petőfi	72
Kő-oroszlán	75
Arany sirja	77

	<i>Lap</i>
A magyar dalszínház megnyitására	80
Polgár	84
Otthon	87
Bogár a hódító kezén	89
K. I.-nak	94
Koldus	96
Mit szólnátok	102
Magyar nyelv	104
Szabadság, dicsőség	107
Drégel alatt	109
Üdv Franciaországnak	112
E. M. K. E.	114
Ifjuság	117
Kastély küszöbén	119
Fiamnak	130
Kiegett csillagok	132
A temető zugában	134
Költő szobra előtt	136
Bús Vitéz	137
Egy poéta levele barátjához	139
Pillangó az aszfalton	146
Bismarck	150
Tökéletes berendezés	154
Egy veteránnak	160
Kik a dölyfös jólét	163
Nem vagyok több	166

A KOLOZSVÁRI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM

